

im lichtertanz
у танцы ліхтароў

Zeitgenössische deutsche Lyrik
Сучасная нямецкая паэзія

**GOETHE-INSTITUT
MINSK**

im lichter- tanz

Zeitgenössische deutsche Lyrik

Minsk
«Technalohija»
2004

у танцы ліхтароў

Сучасная нямецкая паэзія

Мінск
«Тэхналогія»
2004

УДК 821.112.2-1(082)
ББК 84 (4 Гем)-5
У 11

Укладаньне і прадмова
Вольгі Іпатавай

Das Buch führt den Leser in die Welt der modernen deutschsprachigen Lyrik (ab Mitte des 20. Jhs.) hinein, gibt eine Möglichkeit, das Schaffen der Dichter kennen zu lernen, deren Werke von den Übersetzern selbst ausgewählt wurden.

Und unter den Übersetzern gibt es sowohl namhafte belarussische Dichter als auch Anfänger, die erst vor kurzem ihre ersten Bücher herausgegeben haben. Auch die Autoren der hier angebotenen Werke sind verschiedenartig: vom Literatur-Nobelpreisträger Günter Grass bis zu der jungen Dichterin, der Studentin Uljana Wolf. Trotzdem macht der Gedichtband einen ganzheitlichen Eindruck und liest sich mit Interesse – vielleicht deshalb, weil darin das Kraftfeld der wahren Poesie pulsiert und lebt.

у танцы ліхтароў = im lichtertanz: Сучас. ням. паэзія:
У 11 Пер. з ням. / Уклад. і прадм. В. Іпатавай. — Мн.: Тэхналогія,
2004. — 167 с.

ISBN 985-458-104-7.

Кніга увадзіць чытача ў сьвет сучаснай нямецкамоўнай паэзіі, пачынаючы з другой паловы XX стагодзьдзя, дае магчымасьць пазнаёміцца з творчасьцю пісьменьнікаў, чые творы былі абраныя самымі перакладчыкамі. А сярод іх – і зьнаныя беларускія паэты, і пачаткоўцы, якія толькі выдалі свае першыя кніжкі.

Аўтары прапанаваных тут твораў таксама розныя: ад ляўрэата Нобэлеўскай прэміі па літаратуры Гюнтэра Граса да маладой паэтки, студэнткі Ульяны Вольф. І ўсё ж кніга стварае ўражаньне цэласнасьці і чытаецца з цікавасьцю – магчыма, таму, што ў ёй пульсуе і жыве магутнае поле сапраўднай паэзіі.

УДК 821.112.2-1(082)
ББК 84 (4 Гем)-5

ISBN 985-458-104-7

© Goethe-Institut Minsk, 2004
© Іпатава В., укладаньне, 2004
© «Тэхналогія», 2004

Das Goethe-Institut Minsk fördert auf der Grundlage des 1994 geschlossenen deutsch-belarussischen Kulturabkommens aktiv die Vermittlung der deutschen Sprache und eines differenzierten Deutschlandbildes. In seinen zahlreichen Veranstaltungen wie Ausstellungen, Konzerten, Lesungen, Filmen, Vorträgen und Seminaren bietet es ein breites Spektrum, um dem großen Interesse vieler Belarussen an deutscher Sprache und Kultur zu entsprechen. In diesem Geiste unterstützt das Goethe-Institut gerne diese Übersetzung zeitgenössischer deutscher Lyrik in die belarussische Sprache. Das Projekt scheint uns besonders interessant, da es von namhaften belarussischen Dichtern und Übersetzern initiiert wurde, denen wir ganz herzlich für ihr Engagement für deutsche Sprache und Kultur danken.

*Barbara Fraenkel-Thonet,
Leiterin des Goethe-Instituts Minsk,
Erster Sekretär der Botschaft
der Bundesrepublik Deutschland in Belarus*

На аснове германска-беларускага Пагаднення аб культурным супрацоўніцтве, заключанага ў 1994 г., Інстытут імя Гётэ ў Мінску актыўна садзейнічае папулярызацыі нямецкай мовы і стварэнню шматпланавога вобразу Германіі. Прапануючы шырокі спектр мерапрыемстваў – выставы, канцэрты, чытання, кінафільмы, лекцыі і семінары – Інстытут імкнецца ўлічваць вялікую цікавасць многіх беларусаў да нямецкай мовы і культуры. У гэтым духу Інстытут імя Гётэ з задавальненнем падтрымлівае выданне чарговай кнігі перакладаў сучаснай нямецкай паэзіі на беларускую мову. Праект падаецца нам асабліва цікавым, бо ініцыятарамі яго былі вядомыя беларускія паэты-перакладчыкі, якім мы выказваем сардэчную падзяку за іх дзейсную зацікаўленасць нямецкай мовай і культурай.

*Барбара Фрэнкель-Тонэт,
дырэктар Інстытута імя Гётэ ў Мінску,
Першы сакратар Пасольства
Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Мінску*

АДСТОЙВАЦЬ І ЗАЦІКАЎЛЯЦЬ ЧЫТАЧА

П р а д м о в а

Чытаць і спасьцігаць сучасную нямецкамоўную паэзію – нялёгкая справа. Найскладанейшыя карункі асацыяцый, шматплавасць сказа, “нагрузка” кожнага радка патрабуюць напружанага паглыбленьня ў сьвет паэта, супольнай працы над своеасаблівай “расшыфроўкай” твора, уключаючы і інтуіцыю. Перш за ўсё прыдасца інтуіцыя пры чытаньні гэтак званай “мэдытацыйнай лірыкі”, калі толькі настроіўшыся на хвалю, на якой працуе паэт, ты зможаш больш-менш дакладна і поўна спасьцігнуць асаблівасьць ягонага таленту.

Важным падаецца той факт, што беларускія перакладчыкі чарговым разам узяліся асвойваць паэтычную прастору сучасных нямецкіх паэтаў, ад Ганса Магнуса Энцэнсбэргера да Сэбастьяна Каля і Ульяны Вольф. Цікавасьць да ўсяго нямецкага, у тым ліку да нямецкамоўнай літаратуры, ніколі не была ў Беларусі выпадковай і не зьяўлялася звычайным імкненьнем ведаць творчасць замежных калегаў, бо Гісторыя звязала лёсы нашых народаў глыбіннымі мітамі, крывёй і цёмнай безданню падсьвядомасьці, пранізанай жахам і адчаем стратаў... Дакрананьне да філязофіі пратэсту супраць гвалту і дыктатуры, да паэтычна-жарснага закліку цёмнага, нялюдзкага ў чалавеку, да глыбінь Быцьця і Антыбыцьця – усяго таго, што прысутнічае ў сучаснай нямецкай паэзіі, для беларуса, як на мой погляд, грае ролю своеасаблівай анігіляцыі мінулага.

Ёсьць у нямецкамоўных паэтаў – такіх, як Рольф Дзітэр Брынкман, Вольфганг Бэхлер, Роза Аўслендэр, Міхазэль Кругер, – адчайны пратэст супраць трагізму існаваньня чалавека ў кругавароце войнаў і самазнішчэньня, і іхны жыцьцёвы вопыт вельмі сугучны шмат якім сёньняшнім творцам Беларусі, што зьведалі вайну, знішчэньне звычайных чалавечых каштоўнасьцяў і ўбачылі адваротны бок сьвету. Але тым больш каштоўным бачыцца творцу сьвет, у якім скрыўленьня парамэтры быцьця перайначваюцца да спрадвечна-гарманічных праз каханьне, узаемаразуменьне, духоўнасьць. Паўната быцьця выказваецца яркімі, запамінальнымі вобразамі, як, напрыклад, у вершы Гюнтэра Граса «Пуга» (пераклад Лявона Баршчэўскага):

*Яшчэ сьпіць пуга, а ў ёй
згорнуты красавік.*

*Шчэ нехта плуе дрывы, пры гэтым думае пра зіму;
і побач праходзіць жанчына,
ды ён не абарочваецца.*

Вартасьць паэзіі вызначаецца яе здольнасьцю ўбачыць у звычайных рэчах і зьявах, якія вакол нас, нешта зусім незвычайнае, убачыць і адчуць іншую рэальнасьць і перадаць чытачу гэтак званы “зьменены стан” сьвядомасьці. Знаёмыя рэчы ў творах, пера-

кладзеных тут на беларускую мову, амаль заўсёды паказваюцца нам у іншай паставе свайго быцьця і надбыцьця. Для гэтага паэты выкарыстоўваюць прыёмы пародыі, гратэску, моўныя парадоксы, пракладаюць новыя моўныя асацыятыўныя “масткі” паміж рознымі сацыяльнымі і асабіста-лірычнымі зьявамі. Творчасць тут нібы дасьледуе бесьперапынную плынь жыцьця, якая струменіцца праз чалавечыя лёсы і лёс ўсяго сьвету.

Па-майстэрску перадае словам ўсе адценьні трагізму Роза Аўслендэр. Ланцужком манахаў кляштара Джвары малюе Сара Кірш вобраз таталітарнай сістэмы, якая можа “адным націскам на клявішу” прымусіць заціхнуць сьпеў і сам чалавечы голас. Шматкаляровай, яркай палітрай фарбаў можна назваць некаторыя вершы Барбары Марыі Клёс – як, напрыклад, “Зялёная магія”. Сутыкаючы розныя пласты мовы, дамагаецца своеасаблівага “абнаўленьня сьвету”, нечаканасьці эфэктна верша Міхаэль Кругер.

Аднак віртуознае валоданьне сродкамі мовы і паэзіі – не самамэта прапанаваных твораў. Яны, прызнаюць тое паэты ці не, перадусім адрасаваныя чытачу – таму, чыё сэрца зможа адчуць і суперажываць адкрыцьці, зробленыя паэтам. Таму слушным падаецца мне выказваньне аднаго з самых значных сучасных творцаў Нямецчыны Гюнтэра Граса пра тое, што заўсёды трэба адстойваць і зацікаўляць чытача, увесь час весьці з ім гаворку.

Мяркую, што беларускія аматары паэзіі зь вялікай цікавасьцю прачытаюць гэтыя тэксты, каб пераканацца, як і чым зацікаўляюць чытача сучасныя нямецкія пісьменьнікі. А таксама змогуць адчуць непаўторны водар самой Нямецчыны, душы яе народа, бо толькі пісьменьнікам дадзена знаходзіць для гэтага адпаведныя словы і паэтычныя сродкі.

Зьмест гэтай кнігі вызначаны густам нашых перакладчыкаў і абымае прыкладна апошні паўвекавы перыяд нямецкамоўнай паэзіі. Але ў цэлым ён стварае досыць разнастайную і цікавую карціну паэтычнага жыцьця Нямецчыны.

Вольга Іпатава

DEN LESER GEWINNEN UND INTERESSIEREN

Vorwort

Die moderne deutschsprachige Lyrik zu lesen und zu erfassen ist nicht leicht. Ein höchst kompliziertes Gewebe von Assoziationen, die Vielschichtigkeit der Sätze, die „Auslastung“ einer jeden Zeile erfordern ein konzentriertes Versinken in die Welt des Autors, gemeinsames Arbeiten an einer Art „Entschlüsselung“ des Werkes, wobei auch Intuition zum Einsatz kommt. Intuition ist besonders beim Lesen der sogenannten „meditativen“ Lyrik hilfreich, weil man die Eigenart des Talents eines Dichters nur dann mehr oder weniger genau und vollständig erfassen kann, wenn man sich auf die Wellenlänge des Autors einstellt.

Wichtig erscheint die Tatsache, dass belarussische Übersetzer sich wieder einmal vorgenommen haben, den Poetikraum moderner deutscher Dichter, von Hans Magnus Enzensberger bis Sebastian Kahl und Uljana Wolf, zu erschließen. Das Interesse für alles Deutsche, darunter auch für die deutschsprachige Literatur, gründete in Belarus nie auf Zufall, es war keine simple Bestrebung, Werke ausländischer Kollegen kennen zu lernen: die Geschichte hatte die Schicksale unserer Völker durch tiefgründige Mythen verknüpft, durch Blut und dunkle Abgründe des Unterbewusstseins, das mit Schrecken und Verzweiflung der Verluste durchdrungen war. Eine Berührung mit der Philosophie des Protestes gegen Gewalt und Diktatur, mit einer poetisch-leidenschaftlichen Beschwörung des Finsteren, des Anti-Menschlichen im Menschen, mit all dem, was in der modernen deutschsprachigen Lyrik präsent ist, spielt für einen Belarussen meines Erachtens die Rolle einer Art Verdrängung der Vergangenheit.

Es kommt bei deutschsprachigen Dichterinnen und Dichtern wie Rolf Dieter Brinkmann, Wolfgang Bächler, Rose Ausländer, Michael Krüger ein wagemutiger Protest gegen die Tragik der menschlichen Existenz im Kreislauf von Kriegen und Selbstvernichtung zum Ausdruck. Ihre Lebenserfahrungen sind auch vielen heutigen belarussischen Autoren vertraut, die den Krieg, die Vernichtung gewöhnlicher menschlicher Werte kennen gelernt und die Rückseite der Welt gesehen haben. Um so wertvoller erscheint dem Dichter die Welt, wo die verzerrten Dimensionen des Seins durch Liebe, Verständnis und Geistigkeit endlich wieder harmonisiert werden. Die Fülle des Seins wird mit lebhaften, einprägsamen Bildern zum Ausdruck gebracht, wie im Gedicht „Die Peitsche“ von Günter Grass:

*Noch schläft die Peitsche und in der Peitsche
aufgerollt der April.
Noch sägt jemand Holz, denkt dabei an den Winter;
und eine Frau geht vorbei,
doch er dreht sich nicht um.*

Der Wert der Dichtung wird durch ihre Fähigkeit bestimmt, in den uns umgebenden gewöhnlichen Dingen und Erscheinungen etwas ganz

Ungewöhnliches zu erblicken, eine andere Realität zu sehen und zu empfinden und dem Leser den „veränderten Zustand“ des Bewusstseins zu vermitteln. Bekannte Dinge erscheinen in den Werken, die hier in belarussischen Übersetzungen vorgestellt sind, fast immer in einer anderen Hypostase ihres Seins und Über-Seins. Dafür benutzen die Autoren Mittel wie Parodie, Grotteske, sprachliche Paradoxe und schlagen neue sprachlich-assoziative „Brücken“ zwischen verschiedenen sozialen und persönlich-lyrischen Erscheinungen. Das künstlerische Schaffen erforscht hierbei gleichsam den unaufhaltsamen Lauf des Lebens, der durch menschliche Schicksale und durch das Schicksal der Welt strömt.

Meisterhaft schildert Rose Ausländer alle Schattierungen der Tragik; im Bild der im Gänsemarsch dahingehenden Mönche des Klosters Dshwari stellt Sarah Kirsch das totalitäre System dar, das den Gesang und die menschliche Stimme selbst „mit einem Knopfdruck stille zu machen“ vermag; mit einer reichhaltigen Palette von bunten, kräftigen Farben könnte man manches Gedicht von Barbara Maria Kloos vergleichen – wie z. B. „Die grüne Magie“. Manfred Krüger rückt verschiedene Sprachschichten zusammen und erzielt dadurch eine eigenartige „Erneuerung der Welt“, einen überraschenden Effekt des Gedichtes.

Jedoch ist die virtuose Handhabung der sprachlichen und dichterischen Mittel nicht der Selbstzweck der angebotenen Werke. Sie sind vor allem, ob die Dichter dies zugeben oder nicht, an den Leser adressiert, an denjenigen, dessen Herz die Entdeckungen des Autors nachempfinden und mit ihm mitfühlen kann. Sinnvoll erscheint mir deshalb die Äußerung von Günter Grass, einem der bedeutendsten Dichter Deutschlands: man müsse sich immer bemühen, den Leser zu gewinnen und zu interessieren, man müsse mit ihm dauernd ein Gespräch führen.

Ich glaube, der belarussische Leser wird die Texte mit Interesse lesen, um sich davon ein Bild zu machen, wie und womit moderne deutschsprachige Autoren den Leser interessieren wollen. Er wird auch den Duft von Deutschland selbst, den der Seele seines Volkes spüren, weil es nur den Schriftstellern gegeben ist, dafür geeignete Worte und dichterische Mittel zu finden.

Der Inhalt dieses Buches wurde durch den Geschmack der belarussischen Übersetzer bestimmt; der Band umfasst Werke deutschsprachiger Lyriker aus den letzten ca. fünfzig Jahren. Aber im Ganzen vermittelt er ein mannigfaltiges und interessantes Bild der deutschen Lyrikszene.

Volha Ipatava

Rose Ausländer

Wieder

Mach wieder
Wasser aus mir

Strömen will ich
im Strom

ins Meer
münden

Роза Аўслендэр

Зноўку

Рабі мяне зноўку
плыўкай вадою

Струменем хачу я
ў патоку

у мора
ўлівацца

Einsamkeit

Wahrgeworden
die Weissagung der Zigeunerin

Dein Land wird
dich verlassen
du wirst verlieren
Menschen und Schlaf

wirst reden
mit geschlossenen Lippen
zu fremden Lippen

Lieben wird dich
die Einsamkeit
wird dich umarmen

Адзінота

Спраўдзілася
прадказаньне цыганкі

Твая краіна
цябе пакіне
ты страціш
людзей і сон

загаворыш
замкнёнымі вуснамі
да вуснаў чужых

Каханьне заменіць табе
адзінота
яна абдыме цябе

Entfremdung

Wir treffen uns
hinter der Heimat
im Haus mit
gebrochenem Flügel
schenken uns Fremde
einer des andern
Findling

Staub auf den Lippen
wortein wortaus

wir tragen Meilensteine
wohin

Dein Atem weht
in andre Richtung
ich falle
aus deinen Pupillen
ins Dickicht
Ich erkenne dich nicht

Адчужэньне

Мы сустрэкаемся
па-за радзімай
у жытле са
зламаным крылом

абдорваем адзін аднаго
чужынаю
знойдзеныя адно адным

Пыл на вуснах
з слова ў слова

Мы нясём падарожныя камяні
куды

Тваё дыханьне жыве
у іншым кірунку
я выпадаю
з тваіх зрэнкаў
у гушчар
Я цябе не пазнаю

Ich denke

Ich denke
an die Eltern die mich verwöhnten
an Spielzeug und Kinderspielen

an Lust und Qual meiner
ersten Liebe

an Venedig Luzern die
Riviera und Israel

an Hölderlin Trakl
Kafka und Celan

an das Getto an Todestransporte
Hunger und Angst

an den Unfall
das ewige Bett an Freunde die
mich verließen und Menschen
die mir beistehn

Ich denke an die Ohnmacht meines Körpers
die Macht des Denkens
an Zauberworte und
Lebenszauber

Der winkende Tod
denkt an mich

Думаю

Я думаю
пра бацькоў якія мяне песьцілі
пра цацкі й бесьперапынныя гульні

пра жарсьці і пакуты
свайго першага каханья

пра Вэнэцыю Люцэрн
Рыўеру ды Ізраіль

пра Гельдэрліна Тракля
Кафку і Цэляна

пра гета пра эшалёны сьмерці
голад і жах

пра няшчасьці
вечнае ложа сяброў
што мяне пакінулі й людзей
якія мне спрыяюць

Я думаю пра нямогласьць свайго цела
сілу думкі
пра магію слова
і магічнасьць жыцьця

Падміргваючы сьмерць
думае пра мяне

Ingeborg Bachmann

Die gestundete Zeit

Es kommen härtere Tage.
Die auf Widerruf gestundete Zeit
wird sichtbar am Horizont.
Bald mußt du den Schuh schnüren
und die Hunde zurückjagen in die Marschhöfe.
Denn die Eingeweide der Fische
sind kalt geworden im Wind.
Ärmlich brennt das Licht der Lupinen.
Dein Blick spurt im Nebel:
die auf Widerruf gestundete Zeit
wird sichtbar am Horizont.

Drüben versinkt dir die Geliebte im Sand,
er steigt um ihr wehendes Haar,
er fällt ihr ins Wort,
er befiehlt ihr zu schweigen,
er findet sie sterblich
und willig dem Abschied
nach jeder Umarmung.

Sieh dich nicht um.
Schnür deinen Schuh.
Jag die Hunde zurück.
Wirf die Fische ins Meer.
Lösch die Lupinen!

Es kommen härtere Tage.

Інгэборг Бахман

Пазычаны час

Надыходзяць цяжкія дні.
Патрабаваньне вярнуць пазычаны час
бачна на гарызонце.
Хутка табе давядзецца зашнуроўваць чаравікі
і праганяць сабак у іхнія двары.
Вантробіны рыбін, выкінутых морам,
калеюць на скразьняку.
Згасае цьмянае сьвятло лубіну.
Ты сочыш праз туман:
патрабаваньне вярнуць пазычаны час
відаць на гарызонце.

Бачна, як каханую паглынае пясок,
ён падымаецца да аблачынкі яе валасоў,
ён перапыняе ейнае слова,
ён загадвае ёй маўчаць,
ён адчувае, як яна памірае
і жадае расстаньня
пасля кожнага абдымку.

Не азірайся.
Зашнуроўвай чаравікі.
Праганяй сабак.
Выкідай рыбу ў мора.
Патушы лубін!

Надыходзяць цяжкія дні.

Wolf Biermann

Politische Zoologie

Wir kommen wieder hoch
– sagen die Ratten

Zeigt Rückgrat!
– sagen die Würmer

Morgen wird alles besser
– sagen die Eintagsfliegen

Vorwärts! Vorwärts!
– sagen die Krebse

Nicht zu hoch hinaus!
– sagt Vogel Strauß

Hier herrscht Redefreiheit
– sagen die Fische

Jetzt bekennt mal Farbe!
– sagt das Chamäleon

Es werde Licht!
– sagen die Fledermäuse

Du sollst nicht töten
– sagen die Aasgeier

Zieht nicht den Schwanz ein
– sagen die Hunde

Wir tun keiner Fliege was zuleide
– sagen die Spinnen

Nur kein Blutvergießen
– sagt der Vampir

Immer Mensch bleiben!
– sagen die Schweine

Freundschaft!
– sagte der Ziegenbock
und nahm mich auf die Hörner

Вольф Бірман

Палітычная заалёгія

Мы зноў устанем на ногі,
– кажуць пацукі

Пакажыце цвёрдасьць!
– кажуць чарвякі

Заўтра ўсё стане лепей,
– кажуць мухі-аднадзёнкі

Наперад! Наперад!
– кажуць ракі

Не высоўвайцеся занадта высока!
– кажа страўс

Тут пануе свабода слова,
– кажуць рыбы

Пакажыце свой сапраўдны колер!
– кажа хамелеон

Няхай будзе сьвятло!
– кажуць кажаны

Не забі,
– кажа сьцяярвятнік

Не падціскайце хвост,
– кажуць сабакі

Мы й мухі не пакрыўдзім,
– кажуць павукі

Толькі без праліцьця крыві,
– кажа вампір

Заўжды заставацца чалавекам!
– кажуць сьвіньні

Дружба!
– сказаў казёл
і ўзняў мяне на рогі

**Ach, Freund, geht es nicht
auch dir so?**

Ich kann nur lieben
was ich die Freiheit habe
auch zu verlassen:

dieses Land
diese Stadt
diese Frau
dieses Leben

Eben darum lieben ja
wenige ein Land
manche eine Stadt
viele eine Frau
aber das Leben alle

**Ах, сябра, хіба ты мяркуеш
ня гэтак сама?**

Я здольны любіць толькі тое
што я вольны
пакінуць:

гэтую краіну
гэты горад
гэтую жанчыну
гэтае жыцьцё

Менавіта таму адзінкі
любяць якуюсь краіну
некаторыя якісь горад
шмат хто якуюсь жанчыну
але ўсе любяць жыцьцё

Großes Rot bei Chagall

ja, das ist ein anderer
Chagall. nicht der ewige
Fiedler. nicht wieder
im Blumenstrauß
das labile Liebespaar
in stabiler Schwebel

ein Ikarus stürzt aus Odessas
Himmel. Sturz in eine bäuerliche
Menschheit. Männer, Frauen
glotzen, auf niedrigen Dächern
sitzend, stehend, gelassen
der Fall war erwartet worden

ich aber kann mitansehn
wie die da mitansehn
die Landung zum Tode. groß
blutet ein Rot
Chagall, sein großes Rot
blutet den Berg herunter

dann
aus der Braunschens Röhre tropft
Holocaust ins Haus. Rinnsal
aus Hollywood ein Rot
das kleine Rot
kriecht unter den Teppich

Вялікая чырвань у Шагала

так, ён ня той, ён іншы
Шагал. не бесьсьмяротны
скрыпач. і тыя двое
інакшыя, што млява,
бы кветкі ў букеце,
лунаюць у паветры

Ікар зь нябёс адзскіх
упаў у лёс мужыцкі.
мужчыны і кабеты
стаяць на нізкіх дахах,
спакойна лупяць вочы
падзеньнем іх ня здзівіш

і я магу таксама
глядзець на прыямленьне
ў сьмерць. неверагодна
кывавіць чырвань
Шагалаўская чырвань
кывёй з гары спывае

потым
сьцякае з электроннай трубкі
Галакост у наш дом. струменьчык
з Галівуду чырвань
маленькая чырвань
паўзе пад дыван

Als er entlassen war

Als er entlassen war und kam ein letztes Mal in das Büro
Und räumte seinen alten Schreibtisch leer und leerte auch
Den Panzerschrank, die Schnur hing schlaff im Siegelnapf
Als er Dzierzynski und die Pflanze von der Wand nahm
Ein junger Maurer und 'ne Krankenschwester warn dabei
Vom Bürgerkomitee geschickt und schwer verknallt die zwei
Sie kontrollierten jeden Handgriff, schleppten Aktenkram
Halb auch verlegen lächelten die beiden. Wie benommen
Nahm sie den Petschaft, den Revolver, Schlüsselbund
Da lächelte der Offizier zurück. Er blies gekonnt
Dem Pärchen blaue Ringe scharfen KARO-Rauch
Die Kippe zitterte ihm zwischen Daum' und Zeigefinger
Er sagte: Unsre Stunde wird bald wieder kommen
Und euer Stündlein, junges Glück, kommt auch.

Калі яго звольнілі

Калі яго звольнілі, ён завітаў у свой кабінэт
Апошні раз, прыбраў усё з стала і з сэйфа
І шнур апусьціўся аслаблы ў скрынку зь пячаткай
Калі ён зняў зь сьцяны Дзяржынскага й вазон
Былі пры гэтым ад грамадзкага камітэту
Муляр і медсястра закаханая пара
Сачылі кожны рух, цягалі ўжо непатрэбныя акты
Зьбянтэжана пасьміхаліся. Дзяўчына ніякавата
Забрала ў яго рэвальвэр, ключы, пячатку
Тут афіцэр усьміхнуўся таксама, выдыхнуў спрактыкавана
Сіняватыя колцы дыму парачцы ў твар
Цыгарэта дрыжэла ў пальцах, між вялікім і спаказным
Ён сказаў: неўзабаве наш вернецца час
І ваша гадзіна праб'е, маладыя шчасліўцы

Kleines Lied von den bleibenden Werten

1

Die großen Lügner, und was – na, was
Wird bleiben von denen?
Von denen wird bleiben
 daß wir ihnen geglaubt haben
Die großen Heuchler, und was – na, was
Wird bleiben von denen?
Von denen wird bleiben
 daß wir sie endlich durchschaut haben

2

Die großen Führer, und was – na, was
Wird bleiben von denen?
Von denen wird bleiben
 daß sie einfach gestürzt wurden
Und ihre Ewigen großen Zeiten – na, was
Wird bleiben von denen?
Von denen wird bleiben
 daß sie erheblich gekürzt wurden

3

Sie stopfen der Wahrheit das Maul mit Brot
Und was wird bleiben vom Brot?
Bleiben wird davon – na, was? –
 daß es gegessen wurde
Und dies zersungene Lied – na, was
Wird bleiben vom Lied?
Ewig bleiben wird davon
 daß es vergessen wurde

Песенька пра вартасьці, якія застаюцца

1.

Вялікія хлусы, дык што – ну, што

Застанецца ад іх?

Ад іх застанецца

тое, што мы верылі ім

Вялікія фарысэі, дык што – ну, што

Застанецца ад іх?

Ад іх застанецца

тое, што ўрэшце іх раскусілі

2.

Вялікія фюрэры, дык што – ну, што

Застанецца ад іх?

Ад іх застанецца

тое, што іх проста зьверглі

А іхны Вечны вялікі час – ну, што

Застанецца ад яго?

Ад яго застанецца

тое, што яго скарацілі

3.

Яны хочуць хлебам заткнуць глотку праўдзе

Дык што застанецца ад хлеба?

Ад яго застанецца – ну, што? –

тое, што яго зьелі

А гэта абрыдлая песьня – ну, што

Застанецца ад песьні?

Ад яе застанецца навечна

тое, што яе забылі

Nachricht

Noch findet er statt
der Sonnenaufgang
Die dunkle Nacht, noch
wird sie veranstaltet

Erstaunlich! Auch diese Früh fand ich mich wieder
am Leben. Erleichtert auch merkte ich auf den Atem
dicht neben mir: die Erde ist also noch immer bevölkert

Den Radiomeldungen über die neuesten Fortschritte
der kleineren Kriege kann ich beruhigt entnehmen:
Noch dauert an die Existenz der Gattung Mensch

Ausgerottet, lese ich in der Abendzeitung
hat sich heute noch nicht, was da alltäglich
nach Frieden schreit

Noch findet er statt
der Sonnenaufgang
Die dunkle Nacht, noch
wird sie veranstaltet

Паведамленьне

Яшчэ адбываецца
ўзыход сонца
Цёмная ноч, яе яшчэ
ўтвораць.

Дзіўная рэч! І гэтым ранкам я знайшоў сябе
зноў жывым. Прыслухаўся з палёгкаю да дыханьня
побач са мной: на зямлі ўсё яшчэ ёсьць людзі

З радыёпаведамленьняў пра найноўшыя посьпехі
маленькіх войнаў магу супакоена зрабіць выснову:
яшчэ працягваецца існаваньне чалавечага роду

У вечаровай газэце, чытаю я,
яшчэ ня вычарпалі сябе штодзённыя
заклікі да міру

Яшчэ адбываецца
ўзыход сонца
Цёмная ноч, яе яшчэ
ўтвораць.

Thomas Brasch

Lied

Was ich habe, will ich nicht verlieren, aber
wo ich bin will ich nicht bleiben, aber
die ich liebe, will ich nicht verlassen, aber
die ich kenne will ich nicht mehr sehen, aber
wo ich lebe, da will ich nicht sterben, aber
wo ich sterbe, da will ich nicht hin:
Bleiben will ich, wo ich nie gewesen bin.

Томас Браш

Песьня

Што я маю, не хачу губляць, але
дзе я ёсьць, застацца не хачу, але
тую, што кахаю, не хачу кідаць, але
тую, што я ведаў, бачыць не хачу, але
дзе жыцьцё прайшло, памерці не хачу, але
і туды, дзе сьмерць, шлях не выбірай:
Я хачу навечна ў невядомы край.

Rolf Dieter Brinkmann

Einen jener klassischen

schwarzen Tangos in Köln, Ende des Monats August, da der Sommer schon ganz verstaubt ist, kurz nach Laden Schluß aus der offenen Tür einer dunklen Wirtschaft, die einem Griechen gehört, hören, ist beinahe ein Wunder: für einen Moment eine Überraschung, für einen Moment Aufatmen, für einen Moment eine Pause in dieser Straße, die niemand liebt und atemlos macht, beim Hindurchgehen. Ich schrieb das schnell auf, bevor der Moment in der verfluchten dunstigen Abgestorbenheit Kölns wieder erlosch.

Рольф Дзітэр Брынкман

Тое клясычнае

чорнае танга ў Кельне, у канцы
доўгага жніўня, калі лета ўжо

зусім запылена, пасля закрыцця крамаў,
з шырока адчыненых дзвярэй

цёмнага грэцкага рэстаранчыку
раптам пачуць – гэта як нейкі

цуд: толькі на адзін момант
неспадзяванку, толькі на адзін момант

уздых, толькі на адзін момант
перадышку на той вуліцы,

якая нікога ня любіць, дзе
цесна і млосна ўсім. Я

хуценька занатаваў гэта, пакуль
дзіўнае імгненье ў абрыдлай

змрочнай зьмярцьвеласьці Кельна
ня згасла ізноў.

Hölderlin-Herbst

Auf
den Baustellen
wird jetzt Tag
und Nacht gearbeitet.
Auch die Gärten
werden nicht
geschont.
Sie werden
mit rostigen Harken
durchkämmt nach den
letzten Möhren
und Kartoffeln.
(Der Grünkohl
darf stehenbleiben
bis der erste Frost
gekommen ist.)
Weiter draußen
schlachten sie Schweine.
Frisch gewaschen und gebürstet
hängen die offenen Leiber
weiß an den Leitern.

Восень паводле Гельдэрліна

На
будаўнічых пляцоўках
цяпер кожны дзень
і ноч працуюць.
Нават
гародаў
не шкадуюць.
Зь іх вычэсваюць
іржавымі граблямі
апошнюю моркву
і бульбу.
(Кармавая капуста
можа заставацца
да першых маразоў.)
Далей на вуліцы
колюць сьвіней.
Сьвежа памытыя і паскрэбеныя
вісяць разваленыя тушы,
бялеючы на драбінах.

Wolfgang Bächler

Erwartung

für Michael Krüger

Die Schiffe fahren ohne mich aus.
Ich bleibe auf den Landungsstegen zurück,
umzingelt von Möwen.

Sie öffnen die Schwingen
wie Fenster,
durch die ich das Meer
mit anderen Augen sehe.

Langsam entfaltet der Himmel
ein mächtiges Segel
über dem Steg.
In der Abendbrise
beginnt die Fahrt
auch für mich.

Вольфганг Бэхлер

Чаканьне

Міхаэлю Кругеру

Караблі выпраўляюцца ў мора безь мяне.
На прычале я застаюся
у атачэньні чаек.

Расхінаюць крылы яны,
што вокны,
празь якія мне бачыцца мора
ня гэтак, іначай.

І паволі распростае неба
над прычалам
ветразь магутны.
Неўзабаве пачатак вандроўкі
у вечаровым брызе
і для мяне.

Uljana Wolf

übersetzen

mein freund: das ist
unsere schlaglochliebe
unser kleiner grenzverkehr
holprig unter zungen

unser zischgebet
und jetzt streichel mich
auf diesem stempelkissen
bis der zoll kommt

mein freund: oder wir
schmuggeln alles
geschmacksknospen
gazeta wyborcza und

münzen münzen
in einer gemutmaßten
mundhöhle randvoll
zur stoßzeit

Ульяна Вольф

перакладка

мой сябра: гэта
нашае калдобістае каханьне
нашыя памежныя зносіны
выбоіны пад языкамі

шчыра за хлеб наш повшэдні дзенькуем
а зараз лашчы мяне
на гэтай штэмпэльнай падушцы
неўзабаве мытня

мой сябра: а можа
правязем ўсё кантрабандай
смакавыя рэцэптары
gazetu wyborczy i

манэткі манэткі
здагадаецца хто
пра з коптурам напханы рот
у гадзіны пік

naheliegen

im grünen zimmer
geht der mond nicht auf
halt an] das licht liegt nahe
es trägt uns in der dunklen faust

im grünen zimmer
geht die faust nicht auf
halt ein] das wort liegt nahe
es hält uns hinterm halben mond

im grünen zimmer
geht der kuss nicht auf
halt wort] was nahe liegt
das fällt uns dunkel durch den mund

(für h.k.)

просіцца

пакой зялёны
поўня там ня ўсходзіць
счакай] сьвятло што просіцца сюды
скавала нас ў цёмным кулаку

пакой зялёны
не расьцісьнецца кулак
стрымай] і слова што так просіцца сюды
зьмяшчае нас па-за паловай поўні

пакой зялёны
не удаўся пацалунак
ты ж абяцаў] усё што просіцца сюды
нам цёмна сыплецца праз рот

(прысьвячаецца г. к.)

Ulla Hahn

Endlich

Endlich besoffen und ehrlich
und immer noch'n Sonett
Reißt mir den Himmel auf
legt mir die Welt ins Bett:
Ich hab genug
ich steh mir selbst bis oben
und werd dies Leben nicht
vor seinem Tode loben.

Jaja ich weiß ihr habt mir keinen Grund
für dieses Wut- und Wehgeschrei gegeben
Mir geht es gut, ich halt ja schon den Mund
nur eine Frage sei noch zugegeben
Seid ihr ganz sicher daß ihr lebt und
heißt Nichttotsein schon Leben?

Уля Ган

Нарэшце

Шчырая і п'яная
і ўсё яшчэ санэт
Вы разарвіце мне неба
пакладзіце мне ў ложка сьвет:
Даволі я сабе
абрыдла аж дасхочу
і не ўхваляю жыцьця
перад ягонай ноччу.
Не, ня вы віноўнікі прычын
чаму душа ў шалёны крык сарвецца.
Мне добра я ўжо змоўкла толькі чым
калісь вам сон наяве адгукнецца:
Хіба жывымі можаце сябе лічыць
няўжо “ненаўембыць” Жыцьцём завецца?

Für einen Flieger

Wenn du in Bausch und Bogen vorwärtsschreitend
das Erdreich mit den Füßen trittst bis weich
du abhebst in die höheren Regionen
und dir die Erde leicht wird oder seicht

erscheint beim Anblick dieser Millionen Toten
der Sisyphos der Tantalos die schwer
einander in den offenen Armen hängen
glaubst du von fern: sie liebten sich so sehr.

Als Lied erreicht ihr Stöhnen deine Ohren
Kains Hand scheint dir führt Abel hin zum Tanz
ein Abendlicht quillt allen aus den Poren

vergoldet dir die Sicht die Wiederkehr
zur Erde die du fast wie mich verloren
flieg höher nicht: du findest uns nicht mehr.

Лётніку

Калі ты штурхаеш наперад плянэту
ўсю цалкам нагамі ажно пакуль
ня ўздывешся ўвысь то зямля табе здасца
надта дробнай і надта лёгкай адтуль

ты здаля як неба жыхар агледзіш
мерцвякоў мільёны Сызыф Тантал
для якіх ланцугамі сталі абдымкі
што табе іх ўзаемнай любові жар?

Іх стогны сьпевам далятуць да вуха
міраж – на скокі Каін Абзля вядзе
і водбліск вечара усіх залоціць Духам

зямлю ты ледзь ня страціў як мяне
і самалёт вышэй ужо ня рухай
бо нас ня знойдзеш больш хіба ў сьне.

Ich bin die Frau

Ich bin die Frau
die man wieder mal anrufen könnte
wenn das Fernsehen langweilt

Ich bin die Frau
die man wieder mal einladen könnte
wenn jemand abgesagt hat

Ich bin die Frau
die man lieber nicht einlädt
zur Hochzeit

Ich bin die Frau
die man lieber nicht fragt
nach einem Foto vom Kind

Ich bin die Frau
die keine Frau ist
fürs Leben.

Я тая жанчына

Я тая жанчына
якой можна затэлефанаваць
калі абрыд тэлевізар

Я тая жанчына
якую можна запрасіць у госьці
калі нехта іншы адмовіўся прыйсьці

Я тая жанчына
якую лепш не запрашаць
на вясельле

Я тая жанчына
у якой лепш не пытацца
пра здымак дзіцяці

Я тая жанчына
якая зусім не жанчына
на ўсё жыццё.

Wilfried Happel

im lichtertanz

im schwalbenbunten lichtertanz

im schwalbenbunten lichtertanz ein kreis

im lichtertanz ein kreis der zeigt weit fort

der zeigt weit fort vom schwalbenbunten lichtertanz

der zeigt auf weltumkreisung fort von hier weit fort

berlin im lichtertanz

berlin im lichtertanz in sekt ertrunken

ich seh berlin in sekt ertrunken sprudelnd

ich seh berlin in sekt ertrunken schwimmt mein ich davon

mein ich in sekt ertrunken schwimmt davon ich fass es kaum

ich fass es kaum berlin im lichtertanz in sekt ertrunken

und auf dem toten leib

und auf dem toten leib ein traurig totes wien

ein traurig totes wien liegt auf dem toten leib

in wien liegt auf dem toten leib ein traurig totes ich

ein traurig totes ich treibt auf dem toten leib nach wien

ein ich treibt traurig tot auf totem weltmeer wien entgegen

auf totem weltmeer wien

auf totem weltmeer wien entgegen treibt ein gondoliere

ein gondoliere treibt auf totem weltmeer rom entgegen

auf totem weltmeer traurig totem rom entgegen treibt

auf weltumkreisung treibt ein totes ich new york entgegen

im wellentanz im schwalbenmeer new york ich fass es kaum

nie berlin gesehn. nie new york, nie rom, nie wien.

nie mein ich gesehn im lichtertanz. nie gesehn.

Вільфрыд Гапэль

у танцы ліхтароў
у танцы зыркiх ліхтароў
кружляньне ў ластаўчыным танцы ліхтароў
кружляньне ліхтароў выносіць думкі прэч
удалячынь ад танца зыркiх ліхтароў
нясе ў палёт па-над усёй зямлёй

бэрлін у танцы ліхтароў
бэрлін у танцы ліхтароў у пеністым віне
гляджу як ён пускае бурбалкі на дне
гляджу як у віне плыве з бэрліна маё я
сплывае маё я ў віне мне гэта цяжка зразумець
не зразумець мне танец у шампанскім ліхтароў бэрліна

а на мёртвым целе
на мёртвым целе смуткуе нежывая вена
журботныя парэшткі вены ляжаць на мерцьвяку
на мёртвым целе ў вене смуткуе нежывое я
у смутку нежывое я плыве на мёртвым целе ў вену
у мёртвым акіяне плывуць парэшткі майго я ў бок вены

навокал вены мёртвы акіян
у мёртвым акіяне плыве ў бок вены гандальер
у мёртвым акіяне гандальер плыве ў бок рыма
плыве ў бок нежывога рыма ў мёртвым акіяне
вакол зямлі плывуць у бок нью-ёрка парэшткі майго я
у ластаўчыным моры нью-ёрк у танцы хваляў цяжка
зразумець

ніколі я ня бачыў бэрлін. і нью-ёрк, і рым, і вену.
ніколі сваё я ня бачыў у танцы ліхтароў. ніколі.

Harald Hartung

Das Paar

das Hand in Hand über
die Wiese hüpf und nicht
still sein kann weil
es sich Zigaretten
anzündet auf dem
federnden grünen
Trampolin
ist glücklich solange
Musik zu hören ist.
Draußen in den Anlagen
das Grün ist schwarz.
In der Stille riecht
man den Tod.
Er ist die Musik
die man nicht mehr
hört.

Гаральд Гартунг

Пара

якая рука ў руцэ
скача праз луг
і ня можа сьцішыцца
таму што паліць
цыгарэты
на пругкім зялёным
трампліне
шчаслівая покуль
чуецца музыка.
там на відакраі
зялёнае бачыцца чорным
у цішы чуецца
сьмерць.
яна гэта музыка
якую больш
не чуваць

Robert Gernhardt

Doppelte Begegnung am Strand von Sperlonga

Die Sonne stand schon tief.
Der Strand war weit und leer.
Schräg ging mein Schatten vor mir her,
indes der deine lief.

Du warst mir unbekannt.
Ihr nähertet euch schnell.
Dein Schatten dunkel und du hell,
so kamt ihr übern Sand.

Sehr schön und ziemlich nackt
liefst du an mir vorbei.
Da warn die Schatten nicht mehr zwei,
sie deckten sich exakt.

Wir sahn euch lange nach.
Ihr drehtet euch nicht um.
Ihr lieft, du und dein Schatten, stumm,
von uns sprach einer: Ach.

Робэрт Гернгарт

Падвойная сустрэча на пляжы Спэрлёнга

Згасаў сонечны дзень.
Быў пляж пусткай нямой.
Ішоў прада мною цень мой,
імкліва бег твой цень.

Ня меў стрэчы раней.
Цуд узьнік з пустаты.
Цень цёмны і сьветлая ты
дагналі ужо мяне.

Красы вольны інтым
пранёс міма сьвятло.
Двох ценяў цяпер не было,
яны сталі адным.

Вас несьлі мы ў вачах.
Вы ж надзей не далі.
Калі ты і цень твой сплылі,
адзін з нас мовіў: “Ах”.

Siebenmal mein Körper

Mein Körper ist ein schutzlos Ding,
wie gut, daß er mich hat.
Ich hülle ihn in Tuch und Garn
und mach ihn täglich satt.

Mein Körper hat es gut bei mir,
ich geb' ihm Brot und Wein.
Er kriegt von beidem nie genug,
und nachher muß er spein.

Mein Körper hält sich nicht an mich,
er tut, was er nicht darf.
Ich wärme mich an Bild, Wort, Klang,
ihn machen Körper scharf.

Mein Körper macht nur, was er will,
macht Schmutz, Schweiß, Haar und Horn.
Ich wasche und beschneide ihn
von hinten und von vorn.

Mein Körper ist voll Unvernunft,
ist gierig, faul und geil.
Tagtäglich geht er mehr kaputt,
ich mach ihn wieder heil.

Mein Körper kennt nicht Maß noch Dank,
er tut mir manchmal weh.
Ich bring ihn trotzdem übern Berg
Und fahr ihn an die See.

Mein Körper ist so unsozial.
Ich rede, er bleibt stumm.
Ich leb ein Leben lang für ihn.
Er bringt mich langsam um.

Сем разоў маё цела

Цела маё – тонкая рэч,
я побач зь ім, як цень.
Хутаю ў вопратку яго
і кармлю кожны дзень.

Целу майму добра са мной,
мае хлеб і віно.
Ды бурчыць, што мала, і прэч
выкіне ўсё адно.

Цела маё – неслух заўжды,
крыўдай прагне ўкалоць.
Я люблю слова, фарбу, гук,
цела хвалюе плоць.

Цела маё творыць бруд, пот,
росьціць пазногці, шчэць.
Я ж мушу зноў стрыгчы, галіць,
за чысьцінёй глядзець.

Цела маё ўзялі ў палон
сквапнасьць, лянота, блуд.
Губіць сябе, а я цярплю,
зноў лячу ад пакут.

Цела маё прыносіць боль,
сьпеліць маю слязу.
Я ж праз горы яго нясу
і на мора вязу.

Цела маё – трукень нямы.
Што яго закрانه?
Я ўвесь час для яго живу.
Цела нішчыць мяне.

Günter Grass

Kinderlied

Wer lacht hier, hat gelacht?
Hier hat sich's ausgelacht.
Wer hier lacht, macht Verdacht,
daß er aus Gründen lacht.

Wer weint hier, hat geweint?
Hier wird nicht mehr geweint.
Wer hier weint, der auch meint,
daß er aus Gründen weint.

Wer spricht hier, spricht und schweigt?
Wer schweigt, wird angezeigt.
Wer hier spricht, hat verschwiegen,
wo seine Gründe liegen.

Wer spielt hier, spielt im Sand?
Wer spielt, muß an die Wand,
hat sich beim Spiel die Hand
gründlich verspielt, verbrannt.

Wer stirbt hier, ist gestorben?
Wer stirbt, ist abgeworben.
Wer hier stirbt, unverdorben
ist ohne Grund verstorben.

Гюнтэр Грас

Дзіцячая песенька

Чый сьмех гучыць, гучаў?
І ўжо нячутны стаў.
Ці ён сьмяяцца стаў
зусім не без падстаў?

Хто плача, плакаў тут?
Ды сьцішыўся той люд.
Хто плача тут, пакут
цяжар нясе на суд.

Хто скажа й замаўчыць,
таму пад зьвягай жыць.
Хто кажа, той – цікава! –
замоўчвае падставы.

Хто ў цацкі звык гуляць,
да сьценкі мусіць стаць
і ў той гульні прайграць
і больш не акрыяць.

Ці той, хто тут канае,
памёр? Ён дзесь блукае.
Хто ў цноце памірае,
такіх падстаў ня мае.

Pünktlich

Eine Etage tiefer
schlägt eine junge Frau
jede halbe Stunde
ihr Kind.

Deshalb
habe ich meine Uhr verkauft
und verlasse mich ganz
auf die strenge Hand
unter mir,
die gezählten Zigaretten
neben mir;
meine Zeit ist geregelt.

Па раскладзе

На ніжэйшым паверсе
маладая жанчына
кожныя паўгадзіны
лупцуе сваё дзіцё.

Таму

гадзіннік свой я прадаў
пра час дакладна даведваюся
па строгай руцэ
што пада мной,
падлічаныя цыгарэты
побач;
час мой разьмеркаваны

Die Peitsche

Weil jeder Leiche etwas entsprießt,
weil keine Haut dicht
und kein Geheimnis niet- oder nagelfest ist,
fängt langsam an wie das Gold
der Frühling unter dem Schnee.

Noch schläft die Peitsche und in der Peitsche
aufgerollt der April.
Noch sägt jemand Holz, denkt dabei an den Winter;
und eine Frau geht vorbei,
doch er dreht sich nicht um.

Ein Junge steht auf dem Hof,
schielt und hält eine Peitsche.
Dann dreht er sich langsam, dreht
und schielt nicht mehr, nein er dreht
und knallt haushoch mit der Peitsche.

Пуга

Паколькі з кожнага трупа штосьці бярэ свой пачатак,
паколькі не бывае абсалютна шчыльнай скуры
і абсалютна непранікальнай таямніцы,
павольна ўзьнікае, нібы тое золата,
пад сьнегам вясна.

Яшчэ сьпіць пуга, а ў ёй
згорнуты красавік.
шчэ нехта пілуе дровы, пры гэтым думае пра зіму;
і побач праходзіць жанчына,
ды ён не абарочваецца.

Хлапец на дварэ стаіць,
касавурыцца і трымае пугу.
Пасьля ён павольна паварочваецца,
паварочваецца і не касавурыцца больш; не,
павярнуўшыся, ён ляскае пугай на вышыні дома.

Orpheus

Weil ich mich damals zum Publikum zählte,
nahm ich Platz in der siebzehnten Reihe.
So, die Hände überm Programm,
hielt ich es aus bis kurz nach der Pause:

den Kapellmeister strich ich durch,
dem Klavier ins Gebiß, der Flöte ein Auge
weg und das Blech gefüllt – womit denn? – mit Blei.
Es galt, die Hälfte aller Instrumente zu enthaaren.

Wer schnitt mir damals den Film ab?
Platzanweiser bekamen Gewalt,
warfen mich Geigen vor, Hemdbrüsten,
was von Noten schwarz-weiß lebt, liniert.

Die Harfenistin, trotzdem ein Weib,
beugte sich über mich, trug ein mildtätig Kleid.
So ging ich in ihre Saiten ein,
verstehe mich nur noch auf Finger:

Wohlklang, ich überhöre mich, hüte mich,
nach ihrem Programm zu verlangen.

Арфэй

Я тады да публікі сябе прылічваў
і заняў быў месца ў сямнаццатым радзе.
Так, трымаючы ў руках праграмку,
я трываў, аж покуль антракт не пачаўся:

капэлямайстра ўсяго я перакрэсьліў,
раялю ўрэзаў па пысе і выбіў флейце
вока; а бубен я – чым жа? – волавам запоўніў.
Было трэба абезвалосіць палову ўсіх інструмэнтаў

Хто тады перарэзаў мне стужку?
Распарадчыкі ў зале займелі сілу,
кідалі пад ногі мне скрыпкі, манішкі,
лінаванае, усё, што жыве чорна-бела, з нот.

Арфістка, хоць яна і жанчына,
нада мною схілілася, у міласэрнай сукенцы.
Я гэтак прасякнуўся ейнымі струнамі,
што паразумяваюся цяпер адно на пальцах:

Мілагучча, я не дачуваю сябе, я баранюся,
каб не прасіць яе праграмкі.

* * *

In meiner Hand die Hand meiner Tochter.
So suchen wir Ziegen
und finden verlassene Schneckengehäuse.
Siehst du schon welche?
Noch nicht.
Gibt es hier welche?
Manchmal.
Wir hören sie auf dem Hang scheppern: dort und dort.
Wir mögen Ziegen.
Schneckenhäuser sammeln wir nur.
Wir waren mal Ziegen.
Neugierig sind wir und schreckhaft.
Die Hand meiner Tochter in meiner Hand.
So sind wir uns sicher.
Wir haben Salz bei uns.

* * *

У сваёй руцэ трымаю руку дачкі.
Так мы шукаем козак,
а знаходзім пакінутыя сьлімаковыя домікі.
Ты ужо бачыў хоць адну?
'шчэ не.
А яны тут бываюць?
Часам.
Мы чуем, як яны стукаюць капыткамі на схіле: там і там.
Нам козкі падабаюцца.
Сьлімаковыя домікі толькі зьбіраем.
Калісьці былі мы козамі.
Мы цікаўныя і пужлівыя.
Рука дачкі ў маёй руцэ.
Так нам ня страшна.
З сабой у нас соль.

Norbert Hummelt

sibirische wallfahrt

“sergei mit finger auf der landkarte”

“griese fernsicht” waller im schnee,
gehaspelte liebschaft “vergib mir natascha”,
alien damals im kalten krieg,
und man flüsterte automatisch:
“nie bin ich richtig vermöbelt
worden, aber es gab da schon
situationen”,
geleimte leiber, kauern und kauen,
“ich... kenn... die... wörter... aber...
ich kann... keinen... sinn...
konstruieren”

Норбэрт Гумэльт

пілігрымка ў сьбір

“сяргей з пальцам на карце”

“сівы краявід” вандроўнік у сьнежнай зямлі
пакрышанае каханьне “даруй мне наташа”,
ішла халодная вайна,
я быў чужаком зь іншай плянэты,
вусны самі заварушыліся ў шэпце:
“да паўсьмерці мяне ніколі ня білі,
але здаралася рознае”,
скурчаныя ў абдымках целы рухаюць сківіцамі:
“я... ведаю... словы... але...
не... знаходжу... у... іх...
ніякага... сэнсу”

Nelly Sachs

Der Schwan

Nichts
über den Wassern
und schon hängt am Augenschlag
schwanenhafte Geometrie
wasserbewurzelt
aufrankend
und wieder geneigt
Staubschluckend
und mit der Luft maßnehmend
am Weltall –

Нэлі Закс

Лебедзь

Пустэча
над водамі
і ўжо над вокамгненьнем вісіць
лебядзіная траекторыя
праросшы з вады
імкнучыся ўгару
і зноў ападаючы ўніз
глытаючы пыл
і вымяраючы паветрам
сусьвет...

* * *

Wer ruft?

Die eigene Stimme!

Wer antwortet?

Tod!

Geht die Freundschaft unter

im Heerlager des Schlafes?

Ja!

Warum kräht kein Hahn?

Er wartet bis der Rosmarinkuß

auf dem Wasser schwimmt!

Was ist das?

Der Augenblick Verlassenheit

aus dem die Zeit fortfiel

getötet von Ewigkeit!

Was ist das?

Schlaf und Sterben sind eigenschaftslos

* * *

Хто гэта кліча?
Свой голас!
Хто адказвае?
Сьмерць!
Ці сяброўства гіне
ў казарме сну?
Гіне!
Чаму не сьпявае певень?
Ён чакае пакуль
размарынавы пацалунак
паплыве па вадзе!

Што гэта?

Імгненьне самоты
зь якога выпаў час
забіты вечнасьцю!

Што гэта?

Сон і ўміраньне – рэчы безь якасьцяў

* * *

Rückwärts
über alle neunzig Jahre hinweg
gellt die Stimme der Blinden
bis sie eintaucht in Muttermilch
und lichterloh zahnend
über der nächtlichen Bilderstraße schwebt –
Suchend zwischen unseren Leibern
die Wiege des Staubes
wo die Flügel schlafen –
Ihre Blindenhand
streicht mir die Seele aus dem Leib
vergaß nicht meine Stimme
die ihr Antwort gab
gezählt und vermessen
im Klageraum der Litaneien
im Advent des Überganges

* * *

Назад

у мінулыя дзевяць дзясяткаў гадоў
аддаецца рэхам голас сьляпой жанчыны
пакуль ён не занурыцца ў матчына малако
і робячы сьляпучыя зубцы
не залунае над вуліцай выяваў –
шукаючы спаміж нашых целаў
калыску пылу
дзе крылы дрэмлюць
Рука гэтай сьляпой жанчыны
сьцягвае зь цела душу
яна мой голас помніць
што даў ёй адказ
пралічаны й прамераны
у юдолі літаньяў
падчас адвэнту пераходнага стану

* * *

Die gekrümmte Linie des Leidens
nachtastend die göttlich entzündete Geometrie
des Weltalls
immer auf der Leuchtspur zu dir
und verdunkelt wieder in der Fallsucht
dieser Ungeduld ans Ende zu kommen –

Und hier in den vier Wänden nichts
als die malende Hand der Zeit
der Ewigkeit Embryo
mit dem Urlicht über dem Haupte
und das Herz der gefesselte Flüchtling
springend aus seiner Berufung: Wunde zu sein –

* * *

Пакутаў скрыўленая лінія намацваючы
геамэтрыю сусьвету крэсьленую
боскім агнём
каб дайсьці да канца прайшоўшы
заўсёднай трасай сьвятла да цябе
і зноўку сьцямнеўшы ў падучцы
няўцерпнасьці гэтай...

І ў чатырох сьценах тут нічога няма
толькі рука мастака – часу
вечнасьці эмбрыён
сьвятло спрадвечнае над галавою
і сэрца-ўцякач прыкуты
выскоквае з наканаванага: смылець і смылець...

* * *

Diese Kette von Rätseln
um den Hals der Nacht gelegt
Königswort weit fort geschrieben
unlesbar
vielleicht in Kometenfahrt
wenn die aufgerissene Wunde des Himmels
schmerzt

da
in dem Bettler der Raum hat
und auf Knieen gehend
ausgemessen hat alle Landstraßen
mit seinem Leib

denn es muß ausgelitten werden
das Lesbare
und Sterben gelernt
im Geduldigsein –

* * *

Гэты ланцуг загадак
надзеты на шыю начы
Слова царскае гэтак далёка напісана
што яно нечытэльнае –
можа ў траекторыях камэт
калі адкрытая рана нябёсаў
смыліць

там
дзе прастора жабрака
які на каленях прайшоўшы
вымераў усе прасёлкі
целам сваім

бо чытэльнае
трэба выпакутаваць
і вывучыць паміраньне
празь цярплівасьць...

* * *

So einsam ist der Mensch
sucht gen Osten
wo die Melancholia im Dämmerungsgesicht erscheint
Rot ist der Osten vom Hähnekrähen

O höre mich –

In der Löwensucht
und im peitschenden Blitz des Äquators
zu vergehn

O höre mich –

Mit den Kindergesichtern der Cherubim zu verwelken
am Abend

O höre mich –

Im blauen Norden der Windrose
wachend zur Nacht
schon eine Knospe Tod auf den Lidern
so weiter zur Quelle –

* * *

Гэткі самотны чалавек
шукае Усходу
дзе мзянхолія пачынае днець
Усход чырвоны ад сьпеваў пеўня

О паслухай мяне...

Каб у памкненьні львіным
і ва ўспышцы хвосткай экватару
прапасьці

О паслухай мяне...

Каб з абліччамі хэрубімаў дзіцячымі зьвянуць
пад вечар

О паслухай мяне...

На блакітнай поўначы ружы вятроў
у бяссоннай начы
з пупышкаю сьмерці на вейках
далей, далей да крыніцы...

* * *

Diese Nacht
ging ich eine dunkle Nebenstraße
um die Ecke
Da legte sich mein Schatten
in meinen Arm
Dieses ermüdete Kleidungsstück
wollte getragen werden
und die Farbe Nichts sprach mich an:
Du bist jenseits!

* * *

Гэтай начы
зайшоў я у цёмны завулак
за рог дому
І ўтуліўся мой цень
мне пад паху
Гэтая адзежына ў стоме
прагнула быць ношанай
і колер Нішто да мяне прамовіў:
Ты – з таго боку!

* * *

Im Meer aus Minuten
jede einzelne verlangt Untergang
Rettung-Hilfe haushoch verschlungene Worte
nicht mehr Luft
nur Untergang
raumlos
nur Untergang
Hoffnung wurde kein Schmetterling
Tod erschaffen so mühsam
Was den Gott verhüllt
auflösen in Sand
dieses Erstlingswort
das in die Nacht stürmt
rettungslos

Erde
Träne unter den Gestirnen –
ich sinke in deinen Überfluß –

* * *

У моры хвілінаў
кожная паасобку прагне загінуць
Хуткая дапамога
з дом вышынёй праглынутыя словы
паветра бракуе –
толькі пагібель
прасторы няма –
толькі пагібель
надзея ня стала матыльком
сьмерць створаная высілкамі гэткімі
Тое што ахінае Бога
рашчыняецца ў пяску
гэтае Першаслова
што ўрываецца ў ноч
без паратунку

Зямля
сьвяза пад зорамі –
я парынаю ў тваю празьмернасьць...

Sebastian H. Kahl

Flugkörper

Die Sonne bonbonrot am Himmel
Freund Verschwindest in den Büschen
Pappkulisse Haldenstrand BETRETEN VERBOTEN
Das Stanniolpapier in der Wiese
Schlote geben eine Nebelwand
Im Naturkonzert der Industrielandschaft
Pferdebremsen stürzen irr umher Jagen
Libellen im Tiefflug über die Gräser
Am Himmel Die Kondensstreifen der Zivilisation
Die Flak haben sie erst zwei Wochen vorher abgezogen
Der Metallbaukasten
In die Gegend verstreut KEIN SPIELPLATZ FÜR
KINDER in den Trümmern
Sonst wär' unser Haus auch weg gewesen
WiederAUFBAU OST/West
An Rhein und Ruhr heute Die Abrissbirnen
Feiern Konjunktur
Der Jumbojet Richtung Süd Südwest
Mein Blick bleibt an den neuen Ruinen kleben

Сэбаст'ян Г. Каль

Лятальныя апараты

Сонца чырвонай цукеркай ў небе
Сябра Хаваешся ў кустох
Кулісы з кардону пакаты бераг УВАХОД ЗАБАРОНЕНЫ
Фольга на лузе
Коміны выпускаюць заслоны туману
У канцэрце прыроды індустрыянага ландшафту
Сьяпні шалёна атакуюць ў паветры Раяцца
Стракозы у нізкім палёце над травой
На небе Кандэнсацыйныя сляды цывілізацыі
Зенітку толькі два тыдні таму навялі
Мэталёвы канструктар
Па ваколіцы раскіданы НЯМА МЕСЦА ДЛЯ
ДЗІЦЯЧАЙ ПЛЯЦОЎКІ сярод развалінаў
А інакш зьнік бы й наш дом
адБУДОВА ЎСХОД/заход
На Райне і Руры сёньня чыгунныя бабы
Сьвяткуюць каньюнктуру
Авіялайнэр кірунак поўдзень паўднёвы заход
Я прыклейваюся позіркам да новых руінаў

Sarah Kirsch

Bei den Stiefmütterchen

Bei den weißen Stiefmütterchen
im Park wie ers mir auftrag
stehe ich unter der Weide
ungekämmte Alte blattlos
siehst du sagt sie er kommt nicht

Ach sage ich er hat sich den Fuß gebrochen
eine Gräte verschluckt, eine Straße
wurde plötzlich verlegt oder
er kann seiner Frau nicht entkommen
viele Dinge hindern uns Menschen

Die Weide wiegt sich und knarrt
kann auch sein er ist schon tot
sah blaß aus als er dich untern Mantel küßte
kann sein Weide kann sein
so wollen wir hoffen er liebt mich nicht mehr

Сара Кірш

Ля клюмбы з браткамі

Ля клюмбы зь белымі браткамі
у парку як ён загадаў
стаю пад вярбою
калматаю ведзьмай бязьлістай
бач ты кажа яна ён не прыйшоў

Ах кажу я ён пэўна зламаў нагу
падавіўся рыбінай косткай дарогу
перанесьлі раптоўна кудысьці альбо
ён ня можа зьбегчы ад жонкі
шмат прычын нас людзей гвалтуюць

А вярба калываецца і рыпіць
А можа ён нават памёр
выглядаў нямоглым калі пад палітончыкам цябе цалаваў
можа так вярба можа так
спадзявацца хачу што ня любіць ён больш

Die Luft riecht schon nach Schnee

Die Luft riecht schon nach Schnee, mein Geliebter
Trägt langes Haar, ach der Winter, der Winter der uns
Eng zusammenwirft steht vor der Tür, kommt
Mit dem Windhundgespann. Eisblumen
Streut er ans Fenster, die Kohlen glühen im Herd, und
Du Schönster Schneeweißler legst mir deinen Kopf in den
Schoß

Ich sage das ist

Der Schlitten der nicht mehr hält, Schnee fällt uns

Mitten ins Herz, er glüht

Auf den Aschekübeln im Dorf Darling flüstert die Amsel

Паветра пахне ўжо сьнегам

Паветра пахне ўжо сьнегам, мой каханы
Адрасьціў доўгія валасы, ах зіма, зіма, што нас
У цясноцьце супольнае кідае, ужо перад дзэвярыма, яна
На сабаках прыехала. Ледзяныя квяты
Кідае на шыбы, вугольле палае у грубцы, і
Ты, найпрыгожшы Рыцар Зімы, кладзеш галаву на мае
Каленкі

Я кажу так
Санкі больш не спыняюцца, сьнег ляціць нам
У сэрцы найпрост, ён гарыць
На гаршках з попелам у двары любая шэпча мне дрозд

Зь цёрнам у роце іду па полі

Зь цёрнам у роце іду па полі
пры хадзе ён таўчэцца ў роце і круціцца на языку
мая галава нібы бом хістаецца
як у маскі трагічнай

зь цёрнам мой рот

твой пясок і каменьне
я зверху ты знізу
Арабін аксамітна-крывававая чырвань ляжыць на шляху
Ежце ежце дразды
доўгай восеньню наядайце птушыны свой тлушч

Erdreich

Nachrichten aus dem Leben der Raupen
Der Kuckuck stottert und die gebackenen Beete
Zerreißen sich wenn ich Gießkannen schleppe
Die mir überantworteten Gewächse verlausten Gemüse
Hilflos betrachte, als ich vor Jahren
In meines Vaters Garten ging
Gab es die siebfachen Plagen
Höllisches Ungeziefer nicht und der Boden
Tat noch das Seine, der hier
Ist ein Aussteiger niederträchtig und faul
Ihn muß man bitten den Dung
Vorn und hinten einblasen sonst bringt er
Nicht maln Pfifferling vor was müssen die Menschen
Das Erdreich beleidigt haben, mir erscheint
Siebenundzwanzig Rosenstöcke zu retten
Ein versprengter Engel den gelben Kanister
Über die stockfleckigen Flügel geschnallt
Der himmlische Daumen im Gummihandschuh
Senkt das Ventil und es riecht
Für Stunden nach bitteren Mandeln.

Зямля

Навіны з жыцця вусеняў
Абвясчае зязюля нясьмела і сьпечаныя градкі
Трэскаюцца калі валаку я лейкі
Даручаная мне гародніна недагледжаная
Бездапаможна разглядваю парасткі і ўзгадваю як
Я хадзіла ў бацькаў гарод і там
Сямікротных пакутаў яшчэ не было
Ды пачварных, як зь пекла, казюрак і зямля
Сваю справу рабіла, а тут
Адмаўляецца быццам гультайка ёй дай
Гною ды шмат чаго яшчэ а яна
Анічога ня родзіць, нічагуткі ў ёй не расьце
Гэта ж трэба так збэсьцілі людзі зямлю што цяпер
Дваццаць сем усяго ўратаваць каб ружовых кустоў
Цела жоўтай каністры прыблудны анёл
Да забросьнелых крылаў сваіх прывязаўшы
Палец неба ў гумовых пальчатках раз-раз
Вэнтэль борзда націснуў і колькі гадзін
Мігдалём пахла горкім.

Klosterruine Dshwari

Die braunen Mönche gehn im Gänsemarsch
Sie sind sehr alt, nur ihre Stimmen
Sind kunstvoll auf ein Band gebracht
Sie psalmodiern, ein Knopfdruck macht sie stille.

Da harren sie, die Füße starr erhoben
Bis ihren Mund der Bauer wiedersingen läßt
Die Hände in die Ärmel eingeschoben
Gehn sie der Schwalbe durch das achte Nest.

Bis Abend kommt, die Zeit des Weins
Sie schlafen in der vollen Spule
Der Abt auf seinem hohen Stuhle
Zählt die Kopeken in die Höhlung eines Steins.

Руіны кляштара Джвары

Карычневы ланцуг за мніхам мніх
Нямогла пнецца штось сьпяваюць служкі
Адзін шчаўчок рэчытатыў заціх
Магнітафоннай паслухмянай стужкай.

І ў ёй застыгнуць ногі ўверх задраўшы
Пакуль ня змусіць гаспадар сьпяваць іх зноў
І рукі ў рукавы схаваўшы
Як ластаўка мільгнуць у восьмы схоў.

Здранцьвеюць у касэце аж
Да вечара віна й вячэры
У выбоіне каменнай шэрай
Абат капейкі лічыць хрысьціць іх наўсьцяж.

Reisezehrung

Ich mußte eine Menge Zaubersprüche lernen
Mit großer Kühnheit im preußischen Wald
Pentagramme kritzeln das kleine Land
Bei Nacht und Nebel verlassen die Könige auch
Und wieder frei sein.

Die grauen Feldjäger die fleißigen Flurhüter
Hatten das Nachsehn. So halten sie mir
Heute und morgen den Schlagbaum geschlossen.

Ich gedenke nicht am Heimweh zu sterben.
Unauslöschlich hab ich die Bilder im Kopf
Die hellen die dunklen. Ich kann in Palermo sitzen
Und doch durch Mecklenburgs Felder gehn
Auf gelben Stoppeln schwenkt mir der Bauer den Hut.
Die Schwalben stürzen und steigen vorm Fenster
Vertraute Schatten, sie finden mich
Wo ich auch bin und ohne Verzweiflung.

Дарожны спажытак

Мне давялося вучыцца замовам
Крэсьліць насъмеліўшыся пэнтаграмы
У прускім лесе краіну казак
І каралёў пакінуць каб зьбегчы праз ноч і туман
І вольнай стаць зноў.
Выходзіць я іх ашукала фэльд'егераў шэрых
Стараных ахоўнікаў што апускаюць шлягбаўм на палёх
Каб вярнуцца ні сёньня ні заўтра да іх не змагла

Паміраць ад тугі па радзіме ня стану о не
Ейны адбітак застаўся ў клетачцы кожнай
Колерам пахам сяджу у Палерма напрыклад
І ўсё роўна іду па палёх Мэкленбургу
Пожняю жоўтай дзе капялюш як вітаньне здымае вясковец
Ластаўкі рэжуць паветра за вокнамі хатаў
Родныя цені яны мяне ўсюды знаходзяць
Дзе б ні была я адрынуўшы распач.

Barbara Maria Kloos

Grüne Magie

Die Sonne zieht die Köpfe
aus ihren Winterkragen.
Die Gesichter laufen an.
Aus Frustrierten werden Früchte:
Erdbeeren sitzen am Steuer.
Kirschen krähen nach Milch.
Der kleinste Apfeln
sprengt sein Betongehäuse.
Und die Birnen spritzen
ihren süßen Saft fürbaß...

Барбара Марыя Клёс

Зялёная магія

Сонца цягне галовы
зь зімовых каўняроў.
Твары пачынаюць рухацца.
З фрустрацыі аб'явіліся плады:
клубніцы селі за руль.
Вішні енчаць малака.
Маленькі асяродак яблычнага зярнятка
узломвае сваю бэтонную абалонку.
І выпырскваюць грушы
свой салодкі сок без упынку...

Neige

Wenn die Dämmerung kommt, werde ich wach.
Wenn den Gestrauchelten dunkle Flügel wachsen,
Pferdehufe auf Watte gehn, werde ich wach.
Wenn die Mauern wanken, die Städte flackern,
Spielzeugschiffe auf hoher See, werde ich wach.
Wenn der endlose Tag seine Krallen einzieht,
ein schnurrendes Raubtier, werde ich wach.
Wenn ich deine Schritte höre, den Schlüssel,
der paßt, wenn du in der Tür stehst – jetzt!
bin ich wach, schließ ich die Augen:

На схіле дня

Калі пачынае зьмяркацца, я прачынаюся.

Калі ў тых, хто спатыкнуўся, вырастаюць цёмныя крылы,
коньскія капыты ступаюць па ваце, я прачынаюся.

Калі хістаюцца сыцены, гарады мігцяць у агні,
цацачныя караблі ў адкрытым моры, я прачынаюся.

Калі бясконцы дзень уцягвае ўнутр свае кіпцюры,
драпежны зьвер, які вуркоча, я прачынаюся.

Калі я чую крокі твае, ключ,

такі прынадны, калі ты стаіш у дзвярох – зараз! –
я прачнулася, я заплюшчваю вочы:

Michael Krüger

Die Enten

Schneeüberkrusteter See, stöhnend
unter den Schuhen. Jeder Schritt schmerzt
und läßt das Wasser im eisfreien Streifen
am Ufer zittern. Eine Frau überquert
den See an seiner breitesten Stelle, ich
kann es hören. In der Mitte
eine wäßrige Zunge, besetzt mit Enten,
deren scholastischer Disput die Sonne
tanzen läßt. Stehenbleiben, warten,
zählen. Ein Ort, der mir günstig ist.
Zwei Schwäne fliegen dumpf klatschend
über mich weg: eine weiße Seite
wird umgeblättert, eine einzige weiße Seite.

Міхаэль Кругер

Качкі

Сьцягае лёдам засьнежаным возера стогне
пад чаравікамі. Кожны крок балючы
і прымушае ваду на вольнай палосцы ля берага
дрыжэць. Жанчына пераходзіць
возера па самай шырыні, мне
гэта чуваць. Пасярэдзіне
вадзяны язык, заняты качкамі,
чый схаластычны дыспут змушае сонца
танцаваць. Стаць, пачакаць,
палічыць. Месца, дзе мне камфортна.
Два лебедзі лятуць, шаргацяць
нада мною: адна белая старонка
перагортваецца, адна-адзіная белая старонка.

Johannes Kühn

Zeitung am Kaffeetisch

Riesenschmetterling in der Hand,
meine Zeitung,
damit fliege ich weit. In die Gegenden auch,
welche häßlich sind
von Kriegsleichen,
und zum Schornstein,
von dem der Putzer fiel,
und das Blut wischte Ruß von den Kleidern.

Riesenschmetterling in der Hand,
meine Zeitung,
damit fliege ich weit. Zum Hochzeitsbett
einer Königin,
wir haben sie noch in Europa,
und in einen Saal komm ich,
wo man Titel verteilt.

Viel, viel weiter als Australien
flieg ich am Kaffeetisch,
Riesenschmetterling in der Hand,
meine Zeitung.

Ёганэс Кюн

Газэта за ранішняй кавай

Матыль агромністы ў руцэ,
мая газэта,
зь ёю лячу я далёка. Аж да краін,
жахаючых трупамі
на палёх вайны,
і да коміна,
зь якога ўпаў камінар,
і кроў змыла сажу з адзежы.

Матыль агромністы ў руцэ,
мая газэта,
зь ёю лячу я далёка. Да шлюбнага ложка
каралевы –
ёсьць яшчэ каралевы ў Эўропе,
заходжуся ў залю,
дзе тытулы раздаюць.

Далей, далей за Аўстралію
лячу я за ранішняй кавай,
матыль агромністы ў руцэ,
мая газэта.

Christine Lavant

* * *

Wenn du mich einläßt, bevor deine Hähne erwachen,
werde ich dienen für dich im knöchernen Haus,
will die Herztrommel schlagen, den Atem dir schöpfen
und dreimal die geistliche Rose begießen
am Morgen, am Mittag, am Abend.

Wenn du mich einläßt, bevor meine Augen verbrennen,
schmelze ich drinnen für dich dein Spiegelbild frei
und mach es zum König über die Engel
und schlage es Gott als sein Ebenbild vor
voll Glauben, voll Hoffnung, voll Liebe.

Wenn du mich einläßt, bevor meine Flügel zerbrechen,
köpfe ich neunmal für dich mit der Schlange den Tod,
grab die Gramwurzel aus und esse sie selber
und hole dir dann aus dem Sonnengeflecht
das Brot, den Wein und die Taube.

Крыстына Лявант

* * *

Калі ты мяне ўпусьціш, перш чым пеўні твае прачнуцца,
буду я слугаваць табе ў доме касьцяным,
біць табе ў бубен сэрца, пераводзіць дыханьне
і тройчы ружу духоўную паліваць
наранку, апоўдні, увечары.

Калі ты мяне ўпусьціш, перш чым вочы мае дагараць,
вольна буду ў іх дзеля цябе растапляць твой адбітак,
і ствару зь яго цара над анёламі,
і пакажу яго Богу як воблік ягоны,
поўны веры, надзеі, любові.

Калі ты мяне ўпусьціш, перш чым крылы мае надломацца,
дзевяцікратна я дзеля цябе зьмея сьмерці абезгалоўлю,
корань гора выкапаю і сама спажыву яго,
а потым падам табе з авоські сонечнай
хлеб, віно і голуба.

* * *

Durch deinen Schlag erlosch in mir das Licht.
Ich wirke blindlings an der Rose weiter
und gebe allen Dornen eine Lehre
für das Geheimnis ihres Samens mit
und hauche Wind und weine Regen nieder,
und – wenn es sein muß – bringen Stoßgebete
die ganze Sonnenrose übern Berg.

Durch deinen Schlag verschob sich mein Gehör.
Ich horchte seither widersinnig weiter
und mache Stimmen, die vergehen wollen,
zu Einkehrengeln und zu Trommelknaben,
und – wenn es sein muß – werden sie zu Erz
und überschlagen sich in deinem Namen
und gehen stählern mir durch Mark und Bein.

* * *

Выцяў ты – і згас мой сьветлы дзень.
Шчырую ж я над ружай сьлепа й далей,
калючкам выгляд надаю адзіны,
каб тайніцу насеньня захаваць,
і вею ветрам, і дажджамі плачу,
а – пры патрэбе – палкаю малітвай
узношу ружу сонца над гарой.

Выцяў ты – і страціўся мой слых.
Няўцямна ж услухоўваюся й далей,
і галасы, якія абмінаюць,
плывуць, як шэпт анёла, як гук бубна, чуюцца,
а – пры патрэбе – яўняцца рудой,
каб у імя тваё ператапіцца
і жорстка навілёт працяць мяне.

* * *

Durch das klare Gedächtnis der Welt
rollt der betrunkene Mond
und durchkreuzt unsre Wünsche.
Doch die Langmut des Schicksals ist groß
und der Finger Gottes mit Fundkraft begabt –
wir kommen zu unsrem Elend!

Hilf, Heiland, meinem Gedächtnis nach,
daß ich von selbst in mein Leiden finde
klaren, sanftmütigen Wollens.
Stelle mir einen der Engel bei,
der aufsteht wider den trunkenen Mond
und die Trübung der Sinne.
Auch wenn ich seiner nicht würdig bin!
Einmal möchte ich würdig werden
und aufknien dürfen und elend sein
nach dem Maß meiner Kräfte.

* * *

Празь сьветлую памяць сьвету
коціцца п'яная поўня
і разладжвае нашы жаданьні.
Ды ён надзвычай цярплівы, наш лёс,
а ў пальцах Божых – спрадвечная сіла, –
мы дабрыдаем да немаёмнасьці нашай!

Памажы маёй памяці, Збаўца,
каб сама ў маіх муках знайшла я
сьветлы, ціхамірны куточак.
Пашлі да мяне анёла свайго,
хай паўстане ён супраць п'янае поўні
і зацьменьня пачуцьцяў.
Калі нават яго я й нявартая!
Як хацела б я вартаю стацца,
і укленчыць змагчы, і быць немаёмнай,
колькі выстарчыць сілы.

* * *

Zerschlage die Glocke in meinem Gehör,
durchschneide den Knoten in meiner Kehle,
erwärme mir mein erdrosseltes Herz
und mache die Augäpfel zeitig.

Verkümmert kam ich vom Mutterleib.
O hättest du mich in die Sonne geworfen
und nachts in den Hundstern! – Dein Zartsinn ist schuld,
daß ich notreif die Brandstatt durchwühle.

Wer hat mir die Erde zu früh verlöscht?
Die Glocke wäre darin geschmolzen,
der Knoten verbrannt und mein Herz ganz erglüht,
meine Augäpfel hätten jetzt Kerne.

* * *

Струшчы звон у слыху маім,
ператні вузёл у маёй дыхніцы,
сагрэй сьцісклае сэрца маё
і высьпелі яблык вока.

Кволай прыйшла я з нутробы маці.
О каб на сонца мяне зашпурнуў ты,
а ўночы – на Сырыюс! Спогад твой вінны,
што я, заінелая, папялішча абшнарваю.

Хто мне зарана так дол патушыў?
Звон бы ў ім растапіўся,
вузёл спапялеў бы, дапалала б і сэрца,
а вачэй маіх яблыкі мелі б зернеткі.

Friederike Mayröcker

eines Lebensabschnittes Bestandaufnahme

in meinem Tornister
ein Thymianstämmchen
zwei Münzen
ein stumpfer Bleistift
zerknitterte Notizen
Keksbrösel
eine grüne Wäscheklammer
die Visitenkarte einer japanischen Germanistin
ein zerbrochener kleiner Kamm
Dalís Ameisen auf einem verschatteten Notenblatt

für Emi Neckamm

Фрыдэрыка Майрокер

інвэнтарызацыя аднаго адрэзку жыцця

у маім заплечніку
кусьцік чабору
дзьве манэткі
незавостраны аловак
скамечаныя цыдулкі
крошкі ад печыва
зялёная прышчэпка для бялізны
візытоўка японскай германісткі
паламаны маленькі грабеньчык
мурашкі Далі на нотным аркушы
прысьвячаецца Эмі Нэкам

zugeschüttetes Gesicht

was wird sein wenn
ich schon bald vielleicht statt in den Büchern
zu lesen nur noch über die Buchrücken meiner Bibliothek
werde streichen können weil ich mich zurückentwickelt haben
werde
in jenen Zustand meiner Kindheit in dem ich noch nicht
zu lesen imstande war also Analphabet war
und mir habe vorlesen lassen müssen von meiner Mutter
oder sonstwem
also eingegangen sein werde
in einen Zustand in dem ich nicht mehr
zu lesen imstande sein werde
also mir abermals werde vorlesen lassen müssen von wem
frage ich
mich
und wieder geworden sein werde Analphabet

засыпаны твар

што будзе калі я
ужо можа хутка замест таго каб кнігі
чытаць змагу толькі рукой дакранацца да іх вокладак
у сваёй бібліятэцы таму што пайду ў сваім разьвіцьці ўжо
назад
у той стан у маленстве калі я яшчэ не
ўмела чытаць гэта значыць была непісьменнай
і мусіла прасіць пачытаць мне ўголас маці
ці яшчэ каго
гэта значыць што я ўвайду
у той стан у якім ужо ніколі
не змагу чытаць сама
а толькі буду вымушана прасіць пачытаць
мне
і буду зноў непісьменнай

auf eine jüngst gestorbene Nachtigall

sie hat kein Lied mehr gehabt
sie war schon verstummt
aber in tiefer Traurigkeit ihre Augen Schnee Augen
haben mich angeblickt
irgendwo liegt noch mit einem Heiligenschein / gleichsam
ihr letzter Brief / ich weiß nicht
die Schlafstube zugenäht
während der erinnerte Anblick der blauen
Nachtigallvilla jenseits des Wassers
mich weinen macht
dieser zerrissene ich meine Halbmond im Fenster
in dessen Licht sie aufgab –
dann schlugen die Bestatter sie ein in das Leichentuch
in dem sie schaukelte wie damals
in ihrer Hängematte in D., unter den Bäumen
als sie noch singen konnte
als sie noch lachen konnte
als sie noch laufen konnte
über die windbehangenen Hügel
durch die zum Himmel fließenden Gerstenfelder

салоўку што памёр нядаўна

у яго ня стала ўжо песень
ён замоўк
але ў смутку глыбокім ягоныя вочы сьнег вочы
на мяне пазіралі
недзе ляжыць з бляклым німбама – быццам
ягоны апошні ліст – я ня ведаю
спальня зашыта
тым часам як згаданы выгляд блакітнай
Салаўінае вілы на тым беразе
вымушае мяне плакаць
гэты лапкі я маю на ўвазе ветах на шыбе ваконнай
у сьвятле якога ён здаўся –
потым служкі загарнулі яго ў белы саван
у якім ён пагойдваўся як тады
у сваім гамаку ў Д., пад дрэвамі
калі мог ён яшчэ сьпяваць
калі мог ён яшчэ сьмяяцца
калі мог ён яшчэ хадзіць
па ўзгорках абвеяных ветрам
па ячменных палёх што цякуць у неба

Jan C. Valk

Aphasie / September

1.

leg die hände in den warmen sand
der abend hat nicht mehr zu sagen
als das land hier all die tage

2.

zwischen den steinen
erinnert nichts
an etwas

hier sind die dinge
unerträglich nah
an den begriffen
die uns niemand
übersetzen
kann

Ян К. Фальк

Афазія / Верасень

1.
пакладзі рукі ў цёплы пясок
вечар скажа ня больш чым
зямля тут за ўсе гэтыя дні

2.
паміж камянямі
нішто нагадвае
пра нешта

тут рэчы
невыносна блізка
да імёнаў
якія нам
ніхто ня можа
перакласьці

* * *

für R. K.

Erinnerst Du Dich?
Deine Stimme ließ die Gärten verwildern
Nie wieder habe ich solche Rosen gesehen
und der Weg war für immer
verloren

Erinnerst Du Dich?
Die Nächte am Fenster
als alles sich spannte
An die Demut der Sterne
vor dem Glanz Deiner Augen
und die Furcht
vor unserem ersten
Kuss

Ich hätte alles
getan

* * *

Прысьвячаецца Р.К.

Ці памятаеш?
Твой голас прыводзіў сады ў занядбаньне
Ніколі пасья ня бачыў я ружаў такіх
і сьцежка згубілася
назаўжды

Ці памятаеш?
Ночы за вакном
як чаплялася ўсё
За пакорлівасьць зорак
перад зьяньнем Тваіх вачэй
і страх
перад нашым першым
пацалункам

тады б я зрабіў
усё

Erich Fried

Was es ist

Es ist Unsinn
sagt die Vernunft
Es ist was es ist
sagt die Liebe

Es ist Unglück
sagt die Berechnung
Es ist nichts als Schmerz
sagt die Angst
Es ist aussichtslos
sagt die Einsicht
Es ist was es ist
sagt die Liebe

Es ist lächerlich
sagt der Stolz
Es ist leichtsinnig
sagt die Vorsicht
Es ist unmöglich
sagt die Erfahrung
Es ist was es ist
sagt die Liebe

Эрых Фрыд

Што гэта

Гэта бязглузьдзіца
кажа Розум
Гэта тое што ёсьць
кажа Каханьне

Гэта бяда
кажа Разьлік
Гэта боль
кажа Страх
Гэта безнадзейна
кажа Развага
Гэта тое што ёсьць
кажа Каханьне

Гэта сьмешна
кажа Фанабэрыя
Гэта легкадумна
кажа Абчлівасьць
Гэта немагчыма
кажа Вопыт
Гэта тое што ёсьць
кажа Каханьне

Hans Magnus Enzensberger

Der Krieg, wie

Er glitzert wie die zerbrochene Bierflasche in der Sonne
an der Bushaltestelle vor dem Altersheim

Er raschelt wie das Manuskript des Ghostwriters
auf der Friedenskonferenz

Er flackert wie der bläuliche Widerschein des Fernsehers
auf den somnambulen Gesichtern

Er riecht wie der Stahl der Maschinen im Fitness-Studio
wie der Atem des Leibwächters auf dem Flughafen

Er röhrert wie die Rede des Vorsitzenden
Er bläht sich wie die Fatwah im Munde des Ajatollah

Er zirpt wie das Videospiel auf der Diskette des Schülers
Er funkelt wie der Chip im Rechenzentrum der Bank

Er breitet sich aus wie die Lache hinter dem Schlachthof

Atmet

raschelt

bläht sich

riecht

wie

Ганс Магнус Энцэнсбэргер

Вайна як

Яна блішчыць як разьбітая піўная бутэлька на сонцы
на аўтобусным прыпынку перад домам састарэлых

Яна шаргаціць як аркуш з тэкстам сьпічрайтэра
на мірнай канфэрэнцыі

Яна мігаціць як блакітнявы водбліск тэлевізара
на самнамбулічных тварах

Яна пахне як сталь сымулятараў у фітнэс-цэнтры
як дыханьне целаахоўніка ў аэрапорце

Яна трубціць як мова старшыні
Яна надзімаецца як фатва ў роце аяталы

Яна стракоча як відэагульня на дыскеце школьніка
Яна зьзяе як чып у вылічальным цэнтры банка

Яна шырыцца як лужына на заднім двары разьніцы

Дыхае
шаргаціць
надзімаецца
пахне

як

Wirtschaftsleben

Bezahlt wird einer dafür,
daß er die Richtlinien der Politik bestimmt,
daß er schlachtet,
daß er Kierkegaard deutet,
daß er sich ins Bett legt,
daß er die Tasten drückt,
daß er seinen Samen spendet,
daß er endlich weiterkommt
bei der Lipotropin-Synthese,
daß er knüppelt, kocht,
bügelt, Tore schießt,
daß er endlich verschwindet.

Жыцьцё як гаспадарка

Яму заплоцяць за гэта,
за тое, што вызначае палітычную лінію,
за тое, што забівае,
за тое, што тлумачыць К'еркегора,
за тое, што кладзецца ў ложак,
за тое, што націскае клявішы,
за тое, што ахвяруе сваё насеньне,
за тое, што нарэшце зрушыўся зь месца
ў сынтэзе ліпатрапіну,
за тое, што б'е дручком, гатуе,
прасуе, забівае галы,
за тое, што нарэшце зьнікае.

Der blecherne Teller

Über die Armut ist alles gesagt.
Daß sie hartnäckig ist, zäh, klebrig.
Daß sie niemanden interessiert,
außer die Armen. Langweilig ist sie.
So emsig, daß ihr keine Zeit bleibt,
über Langeweile zu klagen.
Sie ist wie der Dreck. Dort,
wo unten ist, ist sie,
stört, steckt an, stinkt.

Sie fällt auf durch Allgegenwart.
Es ist, als wäre sie ewig.
Göttliche Attribute. Hilfreiche,
Heilige suchen sie, Mönche
und Nonnen sind mit ihr verlobt.
Alle ändern, lebenslänglich
auf der Flucht vor ihr, holt sie
mit ihrem blechernen Teller
majestätisch und unbewegt
an der nächsten Ecke ein.

Бляшаныя талеркі

Пра беднасьць усё сказана.
Што яна ўпартая, учэпістая, ліпучая.
Што яна нікога не цікавіць,
апрача бедных. Яна сумная.
Такая старанная, што ў яе не стае часу
скардзіцца на сум.
Яна – як сьмецьце. Яна
там, унізе, яна –
перашкода, зараза, смурод.

Яна ўсюдыісная й гэтым зьвяртае на сябе ўвагу.
Здаецца, нібыта яна вечная.
Боскія атрыбуты. Філянтропы,
сьвятыя шукаюць яе, манахі
й манашкі заручаныя зь ёй.
Іншых, якія ўсё жыцьцё бягуць ад яе,
яна сустракае
сваімі бляшанымі талеркамі
велічна й нерухома
на наступным рагу вуліцы.

Altes Europa

Im warmen Brotduft vor der Bäckerei
hält ein dicker Zauberer aus Guinea
unter der goldenen Brezel
Schlüsselanhänger feil
in der Graubrüdergasse.
(Wer waren die Grauen Brüder?)

Kleine drahtige Dealer
in riesigen Turnschuhen streiten sich
in einer Sprache knurrend,
die niemand versteht, an der Mauer
des Kirchhofs zum Heiligen Geist.
(Wer war der Heilige Geist?)

Und dann die alte Bosnierin,
die ihr steifes Bein ausstreckt,
ein paar Minuten lang, auf einer Bank
im dunkelgrünen, stillen Hof
hinter dem dunkelgrünen Portal
des Hauses zum Elefanten, erbaut 1639.

Старая Эўропа

У цёплым подыху хлеба зь пякарні
тоўсты шаман з Гвінеі прадае
пад залатым абаранкам
падвескі для ключоў
ў завулку Шэрых Братоў.
(Хто былі Шэрыя Браты?)

Маленькія жылістыя дылеры
у вялізных красоўках бурчліва
спрачаюцца паміж сабой
на мове, якой ніхто не разумее,
ля агароджы царквы Сьвятога Духа.
(Хто быў Сьвяты Дух?)

А потым старая басьнійка
выцягвае сваю нягнуткую нагу
на пару хвілінаў, на лаўцы
у цёмна-зялёным ціхім двары
за цёмна-зялёным парталам
Дому слана (пабудаваны ў 1639 г.).

Sitzstreik

Der Buddha nimmt die Beine in die Hand.

Der Eilbote zockelt hinterdrein.

Die Fixsterne wallen.

Der Fortschritt zappelt in der Warteschleife.

Die Schnecke verrennt sich.

Die Rakete hinkt.

Die Ewigkeit setzt zum Endspurt an.

Ich rühre mich nicht.

Сядзячы страйк

Будда бярэ ногі ў руку.

Кур'ер прабягае міма.

Нерухомыя зоры кіпяць.

Прагрэс цялёпкаецца ў чаканьні дазволу на старт.

Сьлімак збіваецца з тропу.

Ракета кульгае.

Вечнасьць рыхтуецца выйсьці на фінішную простую.

Я ня рухаюся.

Unter der Haut

Dieses dunklere Universum
unter der Haut,
in dem es nicht denkt,
nur pumpt, brodeln,
knetet, arbeitet,
während du schläfst:
Plutonische Unruhe,
Erd- und Seebeben,
große Chemie, Katastrophen
in dichter Packung

Dein innerer Dschungel
ist altertümlich,
verästelt, fehlfarben,
feucht und heiß.
Die Ursuppe
setzt Parasiten an.
Ein bizarres Gewimmel
wuchert, mutiert
und stirbt wieder aus.
Ganze Erdzeitalter
im Zeitraffer,
und du weißt nichts davon.

Flach atmend
liegst du da, abwesend,
blind, betäubt.
Nur der Operateur
mit der Sonde sieht
auf dem Bildschirm,
riesengroß, dem Tumult
der Organe zu.

Пад скурай

Гэты цёмны ўнівэрсум
пад скурай,
ня мае думак,
толькі надзімаецца, бурліць,
перамінае, працуе
тым часам, калі ты сьпіш:
плютанічны неспакой,
землятрусы й штормы,
вялікая хімія, катастрофы,
запакаваньня так шчыльна.

Твае нутраныя джунглі
старажытныя, яны
дрымучыя, бясколерныя,
гарачыя й вільготныя.
Пра-варыва
спараджае паразытаў.
Іх мільённы стракаты натоўп
разрастаецца, мутуе
і вымірае.
Цэлыя плянэтарныя эпохі
ў замаруджанай здымцы,
а ты ня ведаеш пра гэта анічога.

Дыханьне павярхоўнае.
Ляжыш тут, адсутны,
сьляпы, ачмурэлы.
Толькі хірург
з зондам узіраецца
ў хваляваньне
тваіх вантробаў
на велізарным экране.

War da was

Da war etwas Gutes
vorhin,
woanders.
Schade,
daß es so schwer ist,
sich an etwas Gutes
zu erinnern.
Zu wissen,
wie es wirklich war.
Wie wirklich es war.

Es war, glaube ich,
etwas ganz Gewöhnliches,
Wunderbares.
Ich habe es,
glaube ich, gesehen
oder gerochen
oder angefaßt.

Aber ob es groß
oder klein war,
neu oder alt,
hell oder dunkel,
das weiß ich nicht mehr.

Nur daß es besser war,
viel besser,
als das was da ist,
das weiß ich noch.

Ці там што было

Там было нешта добрае,
толькі што,
недзе там.
Шкада,
што гэта так цяжка –
успомніць
нешта добрае.
Прыгадаць,
якім яно было насамрэч.
Якім сапраўдным яно было.

Гэта было, мне здаецца,
нешта зусім звычайнае,
цудоўнае.
Я бачыў гэта,
мне здаецца,
або нюхаў,
або дакранаўся да яго.

Аднак было яно вялікім
або малым,
новым або старым,
сьветлым або цёмным –
гэтага я ўжо ня ведаю.

Толькі яно было лепшым,
нашмат лепшым
за тое, што ёсьць тут.
Гэта я яшчэ памятаю.

Autoren

Rose Ausländer (1901–1988) wurde 1901 in Czernowitz / Bukowina geboren. Studierte Literaturwissenschaft und Philosophie. Die Nazizeit überlebte sie in einem Kellerversteck im Getto. Emigrierte 1946 in die USA. Kam 1965 nach Deutschland und lebte seit 1971 in Düsseldorf. Hat mehr als dreißig Gedichtbände herausgegeben, darunter „36 Gerechte“ (1967), „Andere Zeichen“ (1974), „Ich spiele noch“ (1987) u. a.

„Wieder“ und „Einsamkeit“ – aus: *Rose Ausländer, Gesammelte Werke Bd. IV, S. 85, S. 93. Im Aschenregen die Spur deines Namens. Gedichte und Prosa 1976 © 1984 S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main*; „Entfremdung“ – aus: *Rose Ausländer, Gesammelte Werke Bd. III, S. 41. Hügel aus Äther unwiderruflich. Gedichte und Prosa 1966-1975. © 1984 S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main*; „Ich denke“ – aus: *Rose Ausländer, Gesammelte Werke Bd. V, S. 49. Ich höre das Herz des Oleanders. Gedichte 1977-1979. © 1984 S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main.*

Wolfgang Bächler wurde 1925 in Augsburg geboren. Machte 1943 Abitur. Wurde zum Arbeits- und Kriegsdienst einberufen. Studierte nach Kriegsende in München Germanistik, Romanistik, Kunstgeschichte und Theaterwissenschaften. Den Berufsweg begann Bächler als Journalist, Kritiker und Übersetzer. Reiste viel durch Europa, lebte zehn Jahre in Frankreich. Hatte sich bereits in den ersten Nachkriegsjahren mit Lyrik, Kurzprosa und Essays einen Namen gemacht. Bevorzugte die literarische Kurzform und erklärte die Lyrik zu seinem eigentlichen Metier. 1950 erschien sein Gedichtband „Die Zisterne“, der ein großes Aufsehen erregte. 1955 folgte ein weiterer Gedichtband, „Lichtwechsel“, dann, 1960, „Lichtwechsel II“, 1962 „Türklingel“, 1963 „Türen aus Rauch“. Liebesgedichte aus vier Jahrzehnten vereinte der 1988 erschienene Band „Ich ging deiner Lichtspur nach“.

„Erwartung“ – aus: *Wolfgang Bächler, Nachtleben, S. 28. © S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main, 1982*

Die österreichische Schriftstellerin **Ingeborg Bachmann** (1926–1973) wurde in Klagenfurt geboren. Studierte Philosophie, promovierte mit einer Arbeit über Martin Heidegger. Lebte viele Jahre in Rom. Gehörte zur Gruppe 47. Schrieb bildhafte und prägnante Lyrik, Hörspiele, Libretti. Ihre ersten Gedichte wurden 1948/49 veröffentlicht. 1953 erscheint der Gedichtzyklus „Ausfahrt“, ein Jahr später der Gedichtband „Die gestundete Zeit“ und 1959 ein weiterer Gedichtband, „Anrufung des Großen Bären“. Die bekanntesten Prosabücher der Autorin sind die Erzählbände „Das dreißigste Jahr“ (1961) und „Simultan“ (1972) sowie der Roman „Malina“ (1971), erstes Buch der

geplanten, aber nicht zustande gekommenen Romanfolge „Todesarten“.

„Die gestundete Zeit“ – aus: *Ingeborg Bachmann, Werke I.* © Piper Verlag GmbH, München 1978

Der Lyriker und Liedermacher **Wolf Biermann** wurde 1936 in Hamburg geboren. Ging 1953 in die DDR. Studierte Politische Ökonomie, später Philosophie und Mathematik in Ostberlin. War als Regieassistent an der renommierten Brecht-Bühne „Berliner Ensemble“ tätig und schrieb gleichzeitig Gedichte. Frühe Gedichte veröffentlichte Biermann in DDR-Zeitungen und Anthologien. Nachdem 1965 in Westberlin sein Lyrikband „Die Drahtharfe“ erschien, bekam Biermann Auftritts- und Publikationsverbot. Außerhalb der DDR wurden neue Bücher sowie Tonaufnahmen seiner Werke herausgegeben, u. a. „Deutschland. Ein Wintermärchen“ (1972), „Warte nicht auf bessere Zeiten“ (1973). Im November 1976 wurde Biermann ausgebürgert. Im Westen erschienen weitere Gedicht- und Prosabände sowie Schallplatten und CDs – „VEB Biermann“ (1988), „Klartexte im Getümmel. 13 Jahre im Westen“ (1990), „Alle Lieder 1960 – 1990“ (1990), „Nur wer sich ändert, bleibt sich treu“ (1991) u. a.

„Politische Zoologie“, „Ach, Freund, geht es nicht auch dir so?“, „Großes Rot bei Chagall“ und „Als er entlassen war“ – aus „Alle Gedichte“ von Wolf Biermann. © 1995 by Verlag Kiepenheuer & Witsch Köln; „Kleines Lied von bleibenden Werten“ und „Nachricht“ – aus: „Nachlass I“ von Wolf Biermann. © 1977 by Verlag Kiepenheuer & Witsch Köln.

Thomas Brasch (1945–2001) wurde in Yorkshire in einer Emigrantenfamilie geboren. 1947 übersiedelte die Familie in die damalige Sowjetische Besatzungszone. 1963 machte Thomas Brasch Abitur. Seine Versuche, zu studieren (zuerst Journalistik in Leipzig, später Dramaturgie in Potsdam-Babelsberg), scheiterten, er wurde wegen „Verunglimpfung führender Persönlichkeiten der DDR“ bzw. wegen Teilnahme an Protestaktionen exmatrikuliert. Gedichte, die er schrieb, konnten erstmals 1975 in einer kleinen Auswahl in der Schweiz veröffentlicht werden. Brasch schrieb neben Gedichten auch Theaterstücke und Hörspiele.

„Lied“ – aus: *Thomas Brasch, Kargo.32. Versuch auf einem untergehenden Schiff aus der eigenen Haut zu kommen.* © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1977

Rolf Dieter Brinkmann (1940–1975) wurde in Vechta / Oldenburg geboren. Machte von 1959 bis 1962 eine Buchhändlerlehre in Essen, studierte in Köln Pädagogik. Seine erste Erzählung veröffentlichte er 1962 in der Anthologie „Ein Tag in der Stadt“. Im Literaturbetrieb etablierte sich Brinkmann mit Erzählungen,

Essays, Hörspielen, Gedichten und einem Roman. Ebenfalls 1962 erschien sein Gedichtband „Ihr nennt es Sprache. Achtzehn Gedichte“. An weiteren Veröffentlichungen Brinkmanns seien „Godzilla. Gedichte“ (1968), „Standphotos. Gedichte“ (1969), „Gras. Gedichte“ (1970), „Westwärts 1&2. Gedichte“ (1975) genannt.

„Einen jener klassischen“ – aus: *Rolf Dieter Brinkmann, Westwärts 1 & 2. Copyright © 1975, 1999 by Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek bei Hamburg*; „Hölderlin-Herbst“ – aus: *Rolf Dieter Brinkmann, Standphotos. Copyright © 1980 by Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg*

Hans Magnus Enzensberger wurde 1929 in Kaufbeuren geboren. Studierte Literaturwissenschaft, Sprachen und Philosophie, unter anderem an der Sorbonne (Paris). Lebte 1957–1960 in den USA, Mexiko, Norwegen und Italien. Begründete 1965 die Zeitschrift „Kursbuch“, wurde 1985 Herausgeber der Reihe „Die Andere Bibliothek“. Seine ersten literarischen Versuche fallen in die 40er Jahre. In den Bänden „verteidigung der wölfe“ (1957) und „landessprache“ (1960) ist eine scharfe Zeitbeobachtung bestimmend. Später erschienen zahlreiche weitere Bücher, darunter die Lyrikbände „blindenschrift“ (1964), „Mausoleum. Siebenunddreißig Balladen aus der Geschichte des Fortschritts“ (1975), „Die Furie des Verschwindens“ (1980), „Zukunftsmusik“ (1991), „Leichter als Luft. Moralische Gedichte“ (1999).

„Der Krieg, wie“, „Wirtschaftsleben“, „Der blecherne Teller“, „Altes Europa“, „Sitzstreik“, „Unter der Haut“, „Was da war“ – aus: *Hans Magnus Enzensberger, Kiosk. Neue Gedichte. © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1995*

Erich Fried (1921–1988) wurde in Wien geboren. 1938 emigrierte er nach London, wo er auch nach dem Krieg blieb. Arbeitete 1952–1968 in der deutschen Abteilung der BBC. Fried schrieb Gedichte, Erzählungen, Hörspiele und Essays. Zu den wichtigsten Veröffentlichungen gehören u. a. die Gedichtbände „Warngedichte“ (1964), „Befreiung von der Flucht“ (1968), „Die Freiheit, den Mund aufzumachen“ (1972), „100 Gedichte ohne Vaterland“ (1978), „Am Rand unserer Lebenszeit“ (1987).

„Was es ist“ – aus: *Erich Fried, Es ist was es ist. © 1983, NA 1996 Verlag Klaus Wagenbach Berlin*

Robert Gernhardt wurde 1937 in Reval (heute Tallinn) geboren. 1939 übersiedelte die Familie nach Posen, nach dem Krieg ließ sie sich in Göttingen nieder. Robert Gernhardt studierte Malerei, später Germanistik. Seit 1966 ist er als Maler, Karikaturist, Schriftsteller tätig. Schreibt Kinderbücher (zusammen mit seiner Frau Almut), Gedichte, Essays und Erzählungen,

ist Autor von einem Theaterstück und einem Roman. Aber seine Lyrik genießt einen besonderen Stellenwert. Es sei auf die Gedichtbände „Bestennte Ernte“ (1976), „Körper in Cafés“ (1987), „Reim und Zeit“ (1990) hingewiesen. 1997 veröffentlichte er zu seinem 60. Geburtstag den Gedichtband „Lichte Gedichte“. „Doppelte Begegnung am Strand von Sperlonga“, „Siebenmal mein Körper“ – aus: *Körper in Cafés. Gedichte*. © Robert Gernhardt 1987. Alle Rechte vorbehalten S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main

Günter Grass wurde 1927 in Danzig (heute Gdańsk) geboren. 1943, noch als Gymnasiast, wurde er zum Wehrdienst einberufen. Geriet 1945 in amerikanische Kriegsgefangenschaft. Nach der Entlassung 1946 arbeitete Grass bei einem Bauern und in einem Kalibergwerk. Später studierte er an der Düsseldorfer Kunstakademie Bildhauerei und Grafik. Setzte das Bildhauerstudium an der Hochschule für Bildende Künste in Berlin fort. Neben dem Studium begann Günter Grass Kurzprosa, Gedichte und Theaterstücke zu schreiben. 1956 erschien sein erster Gedichtband. Im selben Jahr zog Günter Grass nach Paris, wo er an seinem ersten Roman, „Die Blechtrommel“, arbeitete, der 1959 erschien. Lebt seit 1960 hauptsächlich in Berlin. War 1983 bis 1986 Präsident der Berliner Akademie der Künste. Seit 1956 finden Ausstellungen seiner bildhauerischen und grafischen Arbeiten statt. Zu den bedeutendsten Werken des Schriftstellers Günter Grass gehören die Romane „Die Hundejahre“ (1963), „örtlich betäubt“ (1969), „Der Butt“ (1977), „Die Rättin“ (1986), „Ein weites Feld“ (1995). 1999 erschien sein berühmtes Werk „Mein Jahrhundert“, in dem der Autor jedem Jahr des 20. Jahrhunderts eine besondere Geschichte widmet. 1999 wurde Günter Grass der Nobelpreis für Literatur verliehen. „Kinderlied“, „Pünktlich“, „Die Peitsche“, „Orpheus“, „In meiner Hand“ – aus: *Günter Grass, Gedichte und Kurzprosa. Studienausgabe*. Hrsg. von Volker Neuhaus und Daniela Hermes. 1994. © Steidl Verlag Göttingen

Ulla Hahn wurde 1945 in Brachthausen (Sauerland) geboren. Studierte Germanistik und Sozialwissenschaften. Dr. phil. War Lehrbeauftragte in Hamburg, Bremen, Oldenburg, Kulturredakteurin bei Radio Bremen. Ihr erster Gedichtband, „Herz über Kopf“, der 1981 herausgegeben wurde, erregte die Aufmerksamkeit der Öffentlichkeit. Danach folgten die Gedichtbände „Spielende“ (1983), „Freudenfeuer“ (1985), „Unerhörte Nähe“ (1988). „Für einen Flieger“ – aus: *Ulla Hahn, Herz über Kopf*. © 1981 Deutsche Verlags-Anstalt GmbH, Stuttgart; „Endlich“ und „Ich bin die Frau“ – aus: *Ulla Hahn, Spielende*. © 1983 Deutsche Verlags-Anstalt GmbH, Stuttgart

Wilfried Happel, geboren 1965 in Nürnberg, studierte Germanistik und Philosophie in Köln und Frankfurt am Main. Arbeitete als Regieassistent und Dramaturg. Seine Stücke wurden am Kölner Schauspiel, Schauspiel Hannover, Deutschen Theater Berlin, Bayerischen Staatstheater München, Staatstheater Nürnberg und an anderen Bühnen aufgeführt. Er lebt und arbeitet als Theaterautor, Lektor für Deutsch als Fremdsprache und als Regisseur bei freien Bühnen in Würzburg und Berlin. Gedichte von Wilfried Happel wurden u. a. im Sammelband „weiter im text“ veröffentlicht, der 1991 in Köln erschien.

„Im Lichtertanz“ – © Wilfried Happel. Abdruck mit freundlicher Genehmigung des Autors

Harald Hartung wurde 1932 in Herne / Westfalen geboren. Studierte Germanistik und Geschichte. 1971 wurde er Professor für Deutsche Sprache und Literatur an der Pädagogischen Hochschule Berlin. Publiizierte ab 1960 Lyrik und Prosa, auch als Essayist und Übersetzer machte er sich einen Namen. Seine frühen Gedichte wurden im Buch „Hase und Hegel“ (1970) veröffentlicht. Der zweite Gedichtband, „Reichsbahngelände“, wurde 1974 herausgegeben. Der 1986 erschienene Band „Traum im Deutschen Museum“ umfasst 120 Gedichte aus dem Zeitraum 1965 – 1985.

„Das Paar“ – aus: Harald Hartung, Reichsbahngelände. Gedichte. J. G. Bläschke Verlag, Darmstadt 1974. © Harald Hartung. Abdruck mit freundlicher Genehmigung des Autors

Norbert Hummelt wurde 1962 in Neuss geboren. Studierte Germanistik und Anglistik in Köln. Übersetzt aus dem Englischen, schreibt Gedichte und Publizistik. Hat die Gedichtbände *knackige codes* (1993) und *singbetrieb* (1997) herausgegeben. 2000 erschien in Minsk der zweisprachige (deutsch-belarussische) Lyrikband *kurz kurz lang* mit Gedichten von Elke Erb, Sarah Kirsch und Norbert Hummelt (ins Belarussische übersetzt von Ales Rasanau).

„sibirische wallfahrt“ – aus: *Weiter im Text. 10 Jahre Kölner Autorenwerkstatt 1980-1990* / hrsg. und mit einem Vorw. von Norbert Hummelt. – Köln: Janus, 1991. © Druckhaus GALREV Berlin

Sebastian H. Kahl wurde 1977 geboren. Lebt in Krefeld, studiert in Duisburg. Seine Gedichte werden in Literaturzeitschriften und in Anthologien veröffentlicht, unter anderem in der 2003 Minsk herausgegebenen Anthologie „Frontlinie“, einem gemeinsamen Gedichtband junger belarussischer und deutscher Autoren. *Flugkörper* – © Sebastian H. Kahl. Abdruck mit freundlicher Genehmigung des Autors

Sarah Kirsch wurde 1935 in Limlingerode / Südharz geboren. Studierte Biologie in Halle, dann, 1963–1965, am Institut für

Literatur „Johannes R. Becher“ in Leipzig. Ihre ersten Gedichte veröffentlichte Sarah Kirsch zusammen mit dem Schriftsteller Rainer Kirsch, mit dem sie verheiratet war. Übersetzte aus dem Russischen, vor allem Anna Achmatowa. 1967 wird ihr Gedichtband „Landaufenthalt“ veröffentlicht, in dem die Besorgnis der Autorin um das Gleichgewicht zwischen Mensch und Natur zum Ausdruck kommt. 1976 erscheint die Sammlung „Rückenwind“. Nach der Ausbürgerung von Wolf Biermann beantragte Sarah Kirsch ihre Ausreise aus der DDR. In der Bundesrepublik veröffentlicht die Dichterin weitere Gedichtbände, wie „Wintergedichte“, „Katzenkopfpflaster“ u. a.

„Bei den Stiefmütterchen“, „Die Luft riecht schon nach Schnee“, „Eine Schlehe im Mund komme ich übers Feld“, „Erdreich“, „Kloster-ruine Dshwari“, „Reisezehrung“ – aus: Sarah Kirsch, Werke in fünf Bänden. Herausgegeben von Franz-Heinrich Hackel. © 1999 Deutsche Verlags-Anstalt GmbH, Stuttgart

Barbara Maria Kloos wurde 1958 in Darmstadt geboren. Sie lebt als freie Autorin und Publizistin in New York. Ist Mitbegründerin der Literaturzeitschrift „Federlese“. 1991 erschien ihr Gedichtband „Die Tage waren wie Ballons“, in dem auch die Gedichte „Grüne Magie“ und „Neige“ enthalten sind.

„Grüne Magie“ und „Neige“ – aus: Barbara Maria Kloos, Die Tage waren wie Ballons. München 1991. © Schneekluth Verlag GmbH, München

Michael Krüger wurde 1943 in Wittgendorf / Sachsen geboren. Besuchte ein Gymnasium in Berlin. Absolvierte eine Verlagsbuchhändler- und Buchdrucklehre. Daneben besuchte er Veranstaltungen der Philosophischen Fakultät als Gasthörer an der Freien Universität Berlin. 1966 begann seine Tätigkeit als Literaturkritiker. Seit 1981 ist Michael Krüger Herausgeber der Literaturzeitschrift „Akzente“. 1976 erschien sein erster Gedichtband, „Reginapolis“. Es folgten zahlreiche Prosa- und Lyrikbände, wie „Nekrologe“ (1979), „Aus der Ebene“ (1982), „Die Dronte“ (1985) – sowie Übersetzungen.

„Die Enten“ – aus: Michael Krüger, Zoo. Gedichte. Mit acht Lithographien von Veronika Zacharias. Pfaffenweiler Presse, Pfaffenweiler 1986. © Pfaffenweiler Presse

Johannes Kühn wurde 1934 im Dorf Hasborn / Saarland geboren, in dem er auch heute lebt. Besuchte eine Schauspielschule, hörte als Gast Vorlesungen in Sprach- und Literaturwissenschaft an Universitäten. Kühn hatte schon als Kind begonnen, Gedichte zu schreiben. Der erste Lyrikband, „Vieles will Klang, immer wieder“, wurde 1955 herausgegeben. Von späteren Publikationen sei das 1970 erschienene Buch „Stimmen der Stille“ genannt, das vor allem persönliche Erleb-

nisse zum Inhalt hat. Nach einer längeren Pause in den 80er Jahren beginnt Kühn erst Anfang der 90er Jahre wieder zu schreiben. 1995 gibt er die Lyriksammlung „Leuchtspur“ heraus. 2000 erscheint der Band „Mit den Raben am Tisch. Ausgewählte und neue Gedichte“, in dem Kühns bisheriges Werk zusammengefasst wird.

„Zeitung am Kaffeetisch“ – aus: *Johannes Kühn, Ich Winkelgast. Gedichte.* © 1989 Carl Hanser Verlag, München – Wien

Christine Lavant (1915–1973) wurde in Groß-Edling im Lavant-Tal (Kärnten) als neuntes Kind eines Bergarbeiters geboren. Sie wuchs in Armut auf und litt lebenslang an schweren Krankheiten. Ihr Leben war von einer streng christlichen Umwelt geprägt. Christine Lavant hat Erzählungen sowie die Gedichtbände „Die Bettlerschale“ (1956), „Der Pfauenschrei“ (1962) u. a. herausgegeben.

„Wenn du mich einlässt“, „Durch deinen Schlag erlosch in mir das Licht“, „Durch das klare Gedächtnis der Welt“, „Zerschlage die Glocke in meinem Gehör“ – © Christine Lavant, *Spindel im Mond.* Otto Müller Verlag, Salzburg 1995, 5. Auflage

Die österreichische Schriftstellerin **Friederike Mayröcker** wurde 1924 in Wien geboren. Schreibt Lyrik und Prosa. Ihr Schaffen zeichnet sich durch experimentellen Charakter aus. Als ein Beispiel dafür könnte ihr 1983 herausgegebenes Buch „Im Nervensaal“ genannt werden, in dem das bildnerische Ausdrucksvermögen von Friederike Mayröcker in der Kombination von poetischen Arbeiten, Grafiken und Kollagen zum Ausdruck kommt.

„eines Lebensabschnittes Bestandaufnahme“, „zugeschüttetes Gesicht“, „auf eine jüngst verstorbene Nachtigall“ – aus: *Friederike Mayröcker, „Notizen auf einem Kamel“.* Gedichte 1991 – 1996. © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1996

Nelly Sachs (1891–1970) wurde in Berlin als Tochter eines Fabrikanten geboren. In den 20er Jahren veröffentlichte sie expressionistische „Leise Melodien“ in Zeitschriften, 1921 wurden ihre „Legenden und Erzählungen“ herausgegeben. Ab 1933 teilte sie als Jüdin das Schicksal ihres Volkes. Schwedische Freunde retteten sie 1940, in letzter Minute, vor der Deportierung ins Vernichtungslager. In Stockholm fand Nelly Sachs allmählich eine neue Heimat. Zunächst widmete sie sich den Übertragungen zeitgenössischer schwedischer Lyrik ins Deutsche. Aber bereits 1946 erschien in der DDR ihr Gedichtband „In den Wohnungen des Todes“. In der Bundesrepublik wurden die Gedichtbände „Sternverdunkelung“ (1949), „Und niemand weiß weiter“ (1957), „Flucht und Verwandlung“

(1959), „Fahrt ins Staublose“ (1961), „Glühende Rätsel“ (1965), „Die Suchende“ (1966) u. a. herausgegeben.
1966 wurde Nelly Sachs der Nobelpreis für Literatur verliehen.
„Der Schwan“, „Wer ruft? die eigene Stimme“, „Rückwärts über alle neunzig Jahre hinweg“, „Die gekrümmte Linie des Leidens“, „Diese Kette von Rätseln“, „So einsam ist der Mensch“, „Diese Nacht ging ich eine dunkle Nebenstraße“, „Im Meer aus Minuten“ – aus: *Nelly Sachs, Späte Gedichte*. © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1965

Jan C. Valk wurde 1978 in Rattingen geboren. Studiert Germanistik und Philosophie in Bonn. In den Jahren 1998 – 2002 war er Redakteur der Literatur- und Kunstzeitschrift „niemandrose“. Seit 2004 Mitherausgeber des Literaturmagazins „chiméra / sprachgebunden“ (Bonn–Berlin). Veröffentlicht Lyrik und Kurzprosa in verschiedenen Zeitschriften und Anthologien. Einige Gedichte von Jan C. Valk wurden in die 2003 in Minsk herausgegebene Anthologie „Frontlinie“, einen gemeinsamen Gedichtband junger belarussischer und deutscher Autoren, aufgenommen.
„Aphasie/September“, „Erinnerst Du Dich?..“ – © Jan C. Valk.
Abdruck mit freundlicher Genehmigung des Autors

Uljana Wolf wurde 1979 in Berlin geboren. Derzeit studiert sie in Berlin und Krakau. Hat Veröffentlichungen in diversen Zeitschriften in Deutschland und Polen und in Anthologien, u. a. in der Anthologie junger deutscher und belarussischer Lyrik „Frontlinie“ (Minsk 2003).

Mitherausgeberin der Anthologie junger deutschsprachiger Literatur *Wir müssen bis morgen reichen* (KOOK, 2001).
„übersetzen“, „nahe liegen“ – © Uljana Wolf. *Abdruck mit freundlicher Genehmigung der Autorin*

Аўтары

Роза Аўслендэр (1901–1988) нарадзілася ў Чарнаўцах (Букавіна). Вывучала літаратуразнаўства і філязофію. Перажыла нацысцкую акупацыю ў сутарэньнях гета. У 1946 г. эмігравала ў ЗША. У 1965 г. пераехала ў Германію і з 1971 г. жыла ў Дзюсэльдорфе. Выдала больш за трыццаць зборнікаў вершаў, у тым ліку “36 праведнікаў” (1967 г.), “Іншыя азнакі” (1974 г.), “Я яшчэ іграю” (1987 г.) ды інш.

Аўстрыйская пісьменьніца **Інгеборг Бахман** (1926–1973) нарадзілася ў Кляггенфурце. Вывучала філязофію, абараніла дысэртацыю, прысьвечаную творчасьці Марціна Хайдэгера. Шмат гадоў пражыла ў Рыме. Наложала да “Групы-47”. Пісала вобразныя, зьмястоўныя вершы, п’есы для радыё, лібрэта. Першыя вершы апублікавала ў 1948–1949 г. У 1953 г. друкуецца цыкл вершаў “Выезд”, яшчэ праз год – паэтычны зборнік “Пазычаны час”, а ў 1959 г. – “Зварот да Вялікай Мядзьведзіцы”. Найбольш вядомымі кнігамі прозы Інгеборг Бахман зьяўляюцца зборнікі апавяданьняў “Трыццаты год” і “Сінхрон” (адпаведна 1961 і 1972 г.), а таксама раман “Маліна” (1971 г.) – першая кніга запланаванай, але не ажыццёўленай сэрыі раманаў “Разнавіднасьці сьмерці”.

Паэт і выканаўца песьняў **Вольф Бірман** нарадзіўся ў 1936 г. у Гамбургу. У 1953 г. пераехаў у ГДР. Вывучаў палітэканомію, потым – філязофію і матэматыку ва Ўсходнім Бэрліне. Працаваў асістэнтам рэжысэра ў славутым брэхтаўскім тэатры “Бэрлінэр Ансамбль”, займаючыся адначасова літаратурнай дзейнасьцю. Раньнія вершы Бірмана друкаваліся ў часопісах і анталёгіях ГДР. Пасля таго як у 1965 г. у Заходнім Бэрліне быў выдадзены зборнік паэзіі “Драцяная арфа”, яму было забаронена выступаць перад публікай і друкавацца. Аднак за межамі ГДР творы Бірмана не пераставалі выдавацца – зьявіліся, напрыклад, кнігі і гуказапісы “Германія. Зімовая казка” (1972 г.), “Не чакай лепшых часоў” (1973 г.). У лістападзе 1976 г. паэт-спявак быў пазбаўлены грамадзянства ГДР. На Захадзе выдаюцца новыя зборнікі вершаў і прозы, а таксама кружэлкі і кампакт-дыскі – “Народнае прадпрыемства Бірман” (1988 г.), “Незашыфраваныя тэксты ў мітусьні. 13 гадоў на Захадзе” (1990 г.), “Усе песьні шасьцідзясятых – дзевяностых гадоў” (1990 г.), “Толькі той, хто мяняецца, захоўвае вернасьць сабе” (1991 г.) ды інш.

Томас Браш (1945–2001) нарадзіўся ў Ёркшыры ў сям’і эмігрантаў. У 1947 г. сям’я пераехала ў тагачасную савецкую зону акупацыі. У 1963 г. Томас Браш здаў экзамэны на атэстат сталасьці. Ягонья спробы атрымаць вышэйшую адука-

цыю (спачатку ён паступіў на факультэт журналістыкі ў Ляйпцыгу, потым ў Вышэйшую тэатральную навучальню ў Потсдаме-Бабэльсбэргу) скончыліся выключэньнем з навучальных устаноў, прычынай чаго было “ганьбаваньне кіраўнічых асобаў ГДР” і ўдзел у акцыях пратэсту. Вершы Томаса Браша ўпершыню былі надрукаваныя невялікай падборкай у 1975 г. у Швайцарыі. Акрамя вершаў Браш напісаў шэраг п’есаў для тэатра і радыё.

Рольф Дзітэр Брынкман (1940–1975) нарадзіўся ў Фэхце (Ольдэнбург). Ад 1959 да 1962 г. наведваў кнігагандлёвую навучальню ў Эсэнэ, потым вывучаў пэдагогіку ў Кельне. Першае апавяданьне надрукаваў у 1962 г. у анталёгіі “Адзін дзень у горадзе”. У літаратуры Брынкман набыў вядомасьць як аўтар апавяданьняў, эсэ, радыёп’есаў, вершаў і аднаго рамана. У тым жа годзе быў выдадзены і зборнік “Вы называеце гэта мовай. Васямнаццаць вершаў”. Сярод публікацый Брынкмана – паэтычныя зборнікі “Гадзіла. Вершы” (1968 г.), “Кінакадры. Вершы” (1969 г.), “Трава. Вершы” (1970 г.), “У заходнім кірунку 1&2. Вершы” (1975 г.).

Вольфганг Бэхлер нарадзіўся ў 1925 г. у Аўгсбургу. У 1943 г. здаў экзамены на атэстат сталасьці, пасля чаго быў прызваны спачатку на працоўны фронт, а потым на вайсковую службу. Пасьля вайны вывучаў германістыку, раманістыку, гісторыю мастацтва і тэатразнаўства ў Мюнхене. Працоўны шлях пачаў як журналіст, крытык і перакладчык. Шмат падарожнічаў па Эўропе, дзесяць гадоў пражыў у Францыі. Сваімі паэтычнымі творамі, кароткай прозай і эсэ набыў вядомасьць ужо ў першыя пасляваенныя гады. Аддаваў перавагу кароткім формам і абвясціў паэзію сваім галоўным заняткам. У 1950 г. выдаў зборнік вершаў “Падземны калодзеж”, які адразу зьвярнуў на сябе ўсагульную ўвагу. У 1955 г. зьявіўся наступны зборнік, “Пераменлівае сьвятло”, у шасьцідзясятым – “Пераменлівае сьвятло-2”, у шэсьцідзясят другім – “Званок на дзьвярох”, у шэсьцідзясят трэцім – “Дзьверы з дыму”. Любоўную лірыку Бэхлера, напісаную за чатыры дзесяцігодзьзі, аб’яднаў выдадзены ў 1988 г. зборнік “Ідучы па сьлядох твайго сьвятла”.

Ульяна Вольф нарадзілася ў 1979 г. у Бэрліне. Студэнтка (вучыцца ў Бэрліне і Кракаве). Публікавалася ў розных часопісах (нямецкіх і польскіх) і анталёгіях, у тым ліку ў зборніку маладой нямецкай і беларускай паэзіі “Лінія фронту” (Мінск, 2003 г.). Зьяўляецца адным з выдаўцоў анталёгіі маладой нямецкамоўнай літаратуры “Мы павінны сягаць да заўтра” (КООК, 2001 г.)

Уля Ган нарадзілася ў 1945 г. у Брахтгаўзэне (Заўэрлянд). Вывучала германістыку і сацыялёгію. Доктар філялёгіі. Працавала выкладчыкам у вышэйшых навучальных установах Гамбурга, Брэмэна, Ольдэнбурга, а таксама рэдактарам аддзела культурных праграм на “Радыё Брэмэн”. Ужо першы зборнік вершаў Улі Ган, “Сэрца кумільгом”, выдадзены ў 1981 г., прыцягнуў увагу грамадзкасьці. Неўзабаве – адпаведна ў 1983, 1985 і 1988 гг. – зьявіліся наступныя зборнікі – “Гульцы”, “Агонь радасьці” і “Нечуваная блізкасьць”.

Вільфрыд Гапэль нарадзіўся ў 1965 г. у Нюрнбэргу. Вывучаў германістыку і філязофію ў Кельне і Франкфурце-на-Майне. Працаваў у тэатры – асыстэнтам рэжысэра і загадчыка літаратурнай часткі. Напісаныя ім п’есы былі пастаўленыя ў драматычных тэатрах Кельна, Гановэра, Бэрліна, Мюнхена ды інш. Па-ранейшаму займаецца драматургіяй, выкладае нямецкую мову як замежную, ставіць спэтаклі ў незалежных тэатрах Вюрцбурга і Бэрліна. Вершы Вільфрыда Гапэля публікаваліся, у прыватнасьці, у паэтычным зборніку “далей па тэксце”, які быў выдадзены ў 1991 г. у Кельне.

Гаральд Гартунг нарадзіўся ў 1932 г. у Гэрнэ (Вэстфалія). Вывучаў германістыку і гісторыю. У 1971 г. атрымаў пасаду прафэсара нямецкай мовы і літаратуры ў Бэрлінскай вышэйшай пэдагагічнай школе. З 1960 г. пачаў публікаваць свае вершы і прозу. Набыў вядомасьць таксама як эсэіст і перакладчык. У 1970 г. выйшла кніга ранніх вершаў аўтара пад назовам “Зяец і Гегель”. Другі зборнік вершаў, “Тэрыторыя дзяржаўнай чыгункі”, зьявіўся ў 1974 г. Выдадзены ў 1986 г. зборнік “Мроя ў Германскім музэі” аб’ядноўвае 120 вершаў за перыяд з 1965 да 1985 г.

Робэрт Гэрнгарт нарадзіўся ў 1937 г. у Рэвэлі (сёньня Талін). У 1939 г. сям’я пераехала ў Познань, а пасля вайны асела ў Гётывене. Робэрт Гэрнгарт вывучаў жывапіс, потым германістыку. З 1966 г. займаецца творчай працай – як мастак, карыкатурыст і пісьменьнік. Піша дзіцячыя кнігі (разам з жонкай Альмут), вершы, эсэ, аповяданьні. Зьяўляецца таксама аўтарам п’есы і рамана. Асаблівае месца ў творчасьці Гэрнгарта ўсё ж належыць паэзіі. Варта нагадаць пра зборнікі вершаў “Азоранае жніво” (1976 г.), “Целы ў кавярнях” (1987 г.), “Рыфма і час” (1990 г.). У 1997 г., да свайго шасьцідзясяцігодзьдзя, аўтар выдаў кнігу “Зыркля вершы”.

Гюнтэр Грас нарадзіўся ў 1927 г. у Данцыгу (сёньня Гданьск). У 1943 г. ён, тады яшчэ гімназіст, быў прызваны на вайсковую службу. У 1945 г. трапіў у палон да амэрыканцаў. Пасьля вызваленьня ў 1946 г. працаваў на сельскай гаспадарцы, потым на калійнай шахце. Вывучаў скульптуру і графіку ў

Дзюсэльдорфскай мастацкай акадэміі. Працягваў навучаньне па спецыяльнасьці скульптура ў Бэрлінскай вышэйшай школе выяўленчага мастацтва. Адначасова пачаў пісаць малую прозу, вершы і п'есы. У 1956 г. апублікаваў першы зборнік вершаў. Пераехаў у Парыж, дзе працаваў над сваім першым раманам "Бляшаны барабан", які быў выдадзены ў 1959 г. З 1960 г. Гюнтэр Грас жыве пераважна ў Бэрліне. Ад 1983 да 1986 г. быў прэзыдэнтам Бэрлінскай акадэміі мастацтваў. З 1956 г. праводзяцца выставы яго скульптурных і графічных работ. Да найбольш значных літаратурных твораў Гюнтэра Граса належаць раманы "Сабачыя гады" (1963 г.), "пад мясцовым наркозам" (1969 г.), "Камбала" (1977 г.), "Пацучыха" (1986 г.), "Шырокае поле" (1995 г.). У 1999 г. зьявіўся славетны твор Граса «Маё стагодзьдзе», у якім аўтар кожнаму году XX стагодзьдзя прысьвячае асобную гісторыю.

У 1999 г. Гюнтэру Грасу была прысуджаная Нобэлеўская прэмія па літаратуры.

Норбэрт Гумэльт нарадзіўся ў 1962 г. у Нойсе. Вывучаў германістыку і англістыку ў Кёльнскім унівэрсытэце. Перакладае з ангельскай мовы. Піша вершы і публіцыстыку. Выдаў зборнікі вершаў "*храбусткія коды*" (1993 г.) і "*сьпеўная вытворчасць*" (1997 г.). У 2000 г. у Менску быў выдадзены нямецка-беларускі зборнік "*кропка кропка працяжнік*", у які вершы Норбэрта Гумэльта (у перакладах Алесь Разанова) увайшлі побач з творамі Сары Кірш і Элькэ Эרב.

Нэлі Закс (1891–1970) нарадзілася ў Бэрліне ў сям'і фабрыканта. У 20-х гадох публікавала ў часопісах экспрэсіянісцкія "Ціхія мэлэды", у 1921 г. выдала "Легенды і апавяданьні". З 1933 г. падзяляла як габрайка лёс свайго народу. У 1940 г. у апошнюю хвіліну швэдзкія сябры здолелі выратаваць яе ад дэпартацыі ў лягер зьнішчэньня. У Стакгольме яна знайшла новую радзіму. Напачатку Нэлі Закс цалкам аддалася перакладам сучаснай швэдзкай паэзіі на нямецкую мову. А ўжо ў 1946 г. у ГДР быў выдадзены зборнік яе вершаў "У прытулках сьмерці". У Фэдэратыўнай Рэспубліцы Германія зьяўляюцца кнігі паэзіі Нэлі Закс "Зацьменьне зораў" (1949 г.), "І ніхто ня ведае, што далей" (1957 г.), "Уцёкі і ператварэньне" (1959 г.), "Падарожжа ў бяспыльле" (1961 г.), "Палаючыя загадкі" (1965 г.), "Жанчына ў пошуку" (1966 г.) ды інш.

У 1966 г. Нэлі Закс была прысуджаная Нобэлеўская прэмія па літаратуры.

Сэбаст'ян Г. Каль нарадзіўся ў 1977 г. Жыве ў Крэфэльдзе, вучыцца ў Дуйсбургу. Свае вершы публікаваў у літаратурных часопісах і анталёгіях, у тым ліку ў анталёгіі "Лінія фронту" –

выдадзеным у 2003 г. у Менску супольным паэтычным зборніку маладых нямецкіх і беларускіх аўтараў.

Сара Кірш нарадзілася ў 1935 г. у Лімлінгеродэ (Паўднёвы Гарц). Вывучала біялёгію ў Гале, потым, у 1963–1965 гг., вучылася ў Літаратурным інстытуце імя Ёганэса Р. Бэхера ў Ляйпцыгу. Першыя вершы публікавала разам з пісьменьнікам Райнэрам Кіршам, сваім тагачасным мужам. Перакладала з расейскай мовы, пераважна Анну Ахматаву. У 1967 г. Сара Кірш выдае зборнік вершаў “Знаходжаньне ў гэтых краях”, у якім адлюстроўваецца заклапочанасьць аўтаркі пра раўнавагу ва ўзаемных стасунках чалавека і прыроды. У 1976 г. выходзіць зборнік “Спадарожны вецер”. Пасьля пазбаўленьня Вольфа Бірмана грамадзянства ГДР Сара Кірш падае заяву на выезд з краіны. У ФРГ выходзяць яе новыя паэтычныя зборнікі – такія, як “Зімовыя вершы”, “Брук” ды інш.

Барбара Марыя Клёс нарадзілася ў 1958 г. у Дармштаце. Цяпер жыве ў Нью-Ёрку, займаецца літаратурнай працай – піша пераважна мастацкія творы і публіцыстыку. Адна з заснавальніцаў літаратурнага часопіса „Federlese”. У 1991 г. выдала паэтычны зборнік “Дні, што балёны”, у якім надрукаваныя й вершы “Зялёная магія” і “На схіле дня”.

Міхаэль Круґер нарадзіўся ў 1943 г. у Вітгендорфе (Саксонія). Вучыўся ў гімназіі ў Бэрліне. Скончыў навучальню па спецыяльнасьці кнігадрукаваньне і кніжны гандаль. Адначасова наведваў у якасьці вольнага слухача заняткі на філязофскім факультэце Бэрлінскага свабоднага ўнівэрсытэту. У 1966 г. пачынаецца яго дзейнасьць у галіне літаратурнай крытыкі. З 1981 г. Міхаэль Круґер – выдавец літаратурнага часопіса “Akzente”. У 1976 г. быў выдадзены ягоны першы зборнік вершаў “Рэгінаполіс”. У наступныя гады друкаваліся шматлікія празаічныя і паэтычныя творы – такія, як “Нэкралогі” (1979 г.), “З раўніны” (1982 г.), “Дронт” (1985 г.), а таксама пераклады.

Ёганэс Кюн нарадзіўся ў 1934 г. у вёсцы Гасборн (Саарланд), дзе жыве і сёньня. Наведваў тэатральную навучальню, у якасьці вольнага слухача хадзіў на ўнівэрсытэцкія лекцыі па мовазнаўстве і літаратуразнаўстве. Вершы пачаў пісаць яшчэ ў дзяцінстве. Першы зборнік вершаў, “Шмат што патрабуе гучаньня, зноў і зноў”, быў выдадзены ў 1955 г. У ліку больш позыніх выданьняў – кніга паззіі “Галасы цішыні” (1970 г.), галоўны зьмест якой – асабістыя перажываньні. Пасьля працяглага перапынку ў васьмідзiesiąтых гадох Кюн толькі на пачатку дзевянастых зноў вяртаецца да літаратурнай творчасьці. У 1995 г. ён выдае зборнік вершаў “Сьлед

связацьня». У 2000 г. зьяўляецца кніга «З крумкачамі за сталом. Выбраныя і новыя вершы», якая падсумоўвае напісанае Кюнам на той час.

Крыстына Лявант (1915–1973) была дзявятым дзіцем у сям’і гарняка зь вёскі Грос-Эдлінг у Ляванцкай Даліне (Карынтыя). Вырасла ў беднасьці, усё жыцьцё пакутавала ад цяжкіх хваробаў. Строга хрысьціянскае асяродзьдзе вызначала яе жыцьцё. Крыстына Лявант выдала шэраг апавяданьняў, а таксама зборнікі вершаў «Кубак жабрака» (1956 г.), «Крык паўліна» (1962 г.) ды інш.

Аўстрыйская пісьменьніца **Фрыдэрыка Майрокер** нарадзілася ў 1924 г. у Вене. Піша вершы і прозу. Яе творчасць вызначаецца экспэрымэнтальным характарам. Гэта відаць, напрыклад, па выдадзенай у 1983 г. кнізе «У нэрвовай зале», у якой выяўленьня здольнасьці Фрыдэрыкі Майрокер знаходзяць увасабленьне ў спалучэньні жанраў паэзіі, графікі і каляжу.

Ян К. Фальк нарадзіўся ў 1978 г. у Ратынгене. Вывучае германістыку і філязофію ў Бонскім унівэрсытэце. У 1998 – 2002 гг. працаваў рэдактарам літаратурна-мастацкага часопіса „pie-mandsrose“, з 2004 г. – адзін з выдаўцоў літаратурнага часопіса „chiméra / sprachgebunden“, які выходзіць у Боне і Бэрліне. Ян К. Фальк публікуе свае вершы і кароткую прозу ў розных часопісах і анталёгіях. Некалькі вершаў былі ўлучаныя ў выдадзеную ў Менску (2003 г.) анталёгію «Лінія фронту» – зборнік вершаў маладых нямецкіх і беларускіх аўтараў.

Эрых Фрыд (1921–1988) нарадзіўся у Вене. У 1938 г. эміграваў у Лёндан, дзе застаўся і пасля вайны. У 1952 – 1968 гг. працаваў у нямецкай рэдакцыі радыёстанцыі BBC. Пісаў вершы, апавяданьні, радыёп’есы, эсэ. Да найбольш значных публікацый Фрыда належаць зборнікі «Вершы-папярэджаньні» (1964 г.), «Вызваленьне ад уцёкаў» (1968 г.), «Свабода адкрываць рот» (1972 г.), «100 вершаў без Айчыны» (1978 г.), «На краі нашага жыцьцёвага часу» (1987 г.) ды інш.

Ганс Магнус Энцэнсбэргер нарадзіўся ў 1929 г. у Каўфбойрэне. Вывучаў літаратуразнаўства, мовы і філязофію – у прыватнасьці ў Парыжы, у Сарбонскім унівэрсытэце. Ад 1957 да 1960 г. жыў у ЗША, Мэксыцы, Нарвэгіі, Італіі. Заснаваў у 1965 г. часопіс „Kursbuch“, у 1985 г. стаў выдаўцом сэрыі «Іншая бібліятэка». Першыя літаратурныя спробы належаць да саракавых гадоў. У зборніках «Абарона ваўкоў» (1957 г.) і «нацыянальная мова» (1960 г.) вызначальным зьместам

становіцца назіраньне падзеяў. Пазьней зьяўляюцца новыя кнігі, у тым ліку паэтычныя зборнікі "шрыфт брайля" (1964 г.), "Маўзалеі. Трыццаць сем балядаў з гісторыі прагрэсу" (1975 г.), "Фурыя зьнікненьня" (1980 г.), "Музыка будучага" (1991 г.), "Лягчэй за паветра. Маралістычныя вершы" (1999 г.).

Перакладчыкі

Юрась Барысевіч нарадзіўся ў 1966 г. у Менску. У 1990 годзе скончыў Менскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моваў. Працаваў адказным сакратаром часопіса “Мастацтва”. Цяпер намеснік галоўнага рэдактара незарэгістраванага часопіса “pARTisan”. Выдаў зборнікі мастацтвазнаўчых і філязофскіх тэкстаў “Цела і тэкст” і “Alter nemo”. Удзельнічае ў мастацкіх выставах і імпрэзах перформансу. Займаецца перакладамі з французскай і нямецкай моваў.

Лявон Баршчэўскі нарадзіўся ў 1958 г. у Полацку. У дваццаць два гады скончыў Менскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моваў. Друкавацца пачаў у 1985 годзе. Выступае ў друку як перакладчык – зь нямецкай, швэдзкай, старажытнагрэцкай ды іншых моваў. Сярод аўтараў, якіх ён перакладае, – Б.Брэхт, Г.Бэль, Ф.Кафка. Старшыня Беларускага ПЭН-цэнтру.

Альгерд Бахарэвіч нарадзіўся ў 1975 г. Скончыў Беларускі педагагічны ўнівэрсытэт імя М.Танка ў 1997 г. Выдаў два зборнікі прозы – “Практычны дапаможнік па руйнаваньні гарадоў” (2002 г.) і “Натуральная афарбоўка” (2003 г.). Зараз займаецца выключна літаратурнай творчасцю.

Вольга Гапеева нарадзілася ў 1982 г. у Менску. Цяпер вучыцца ў магістратуры Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўнівэрсытэту. Друкавацца пачала з 1999 г. Выдала кнігу “Рэканструкцыя неба”. Перакладае з ангельскай і нямецкай моваў.

Сяргей Законьнікаў нарадзіўся ў 1946 г. у вёсцы Слабада былога Бешанковіцкага (цяпер Ушацкага) раёну. Скончыў Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт (1969 г.). Настаўнічаў, працаваў у раённых, затым рэспубліканскіх газэтах. Доўгія гады быў галоўным рэдактарам часопіса “Полымя”, цяпер на творчай працы. Ляўрэат шматлікіх літаратурных прэмій. Яго творы маюць у Беларусі шырокую папулярнасьць.

Вольга Іпатава нарадзілася ў 1945 г. у г.п. Мір Карэліцкага раёна. Скончыла Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт (1967 г.) Працавала на тэлебачаньні, а таксама галоўным рэдактарам газэты “Культура”. Ад 1999 да 2002 г. ачольвала Саюз беларускіх пісьменьнікаў. Аўтар гістарычных раманаў і зборнікаў вершаў. Зь нямецкай мовы перакладае з 1998 году.

Ніна Мацяш нарадзілася ў 1943 г. у вёсцы Нівы Бярозаўскага раёна. Скончыла Менскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моваў (1966 г.) Працавала настаўніцай. Друкуец-

ца з 1962 году, аўтар многіх кніг паэзіі. Перакладае, у прыватнасці, творы А.Сэнт-Экзюпэры, Ж.Сіманона, Ж.Аліўе ды інш.

Людміла Рублеўская нарадзілася ў 1965 г. у Менску. Вучылася ў Літаратурным інстытуце імя Горкага, а таксама на філялягічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту. Пачала друкавацца з 1983 г. Цяпер працуе літаратурным аглядальнікам у газэце "Беларусь сёгодня". Аўтар многіх кніг паэзіі і прозы.

Людка Сільнова нарадзілася ў 1957 г. у Маладзечне. У 1979 годзе скончыла філялягічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту. Працуе вядучым бібліятэкарам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Выдала чатыры кнігі твораў, сярод іх "Рысасловы" (1994 г.), "Зеленавокія воі і іх прыгажуні" (2001 г.)

Übersetzer

Alhierd Bacharevič, geboren 1975 in Minsk, studierte an der Belarussischen Pädagogischen Hochschule „Maxim Tank“ (Abschluss mit Diplom 1997). Hat zwei Prosabände herausgegeben, „Praktisches Hilfswerk zur Zerstörung der Städte“ (2002) und „Die natürliche Färbung“ (2003). Ist heute freischaffender Schriftsteller.

Liavon Barščeŭski, geboren 1958 in Polack, hat mit zweiundzwanzig Jahren die Minsker Pädagogische Hochschule für Fremdsprachen absolviert. Die ersten Veröffentlichungen erschienen 1985. Übersetzt aus dem Deutschen, Schwedischen, Altgriechischen und anderen Sprachen. Zu den Autoren, die er übersetzt, gehören Bertolt Brecht, Heinrich Böll, Franz Kafka u. a. Vorsitzender des Belarussischen PEN-Zentrums.

Juraś Barysievič, geboren 1966 in Minsk, hat 1990 die Minsker Pädagogische Hochschule für Fremdsprachen absolviert. War einige Zeit verantwortlicher Sekretär der Zeitschrift „Mastactva“ („Kunst“). Ist heute stellvertretender Chefredakteur des offiziell nicht eingetragenen Magazins „pARTisan“. Hat Sammlungen kunstwissenschaftlicher und philosophischer Texte „Körper und Text“ und „Alter nemo“ herausgegeben. Nimmt an Kunstausstellungen und Performance-Veranstaltungen teil. Übersetzt aus dem Französischen und dem Deutschen.

Volha Hapiejeva, geboren 1982 in Minsk, absolviert zur Zeit einen Masterstudiengang an der Staatlichen Linguistischen Universität Minsk. Veröffentlichungen seit 1999. Hat das Buch „Rekonstruktion des Himmels“ herausgegeben. Übersetzt aus dem Englischen und dem Deutschen.

Volha Ipatava, geboren 1945 in Mir, Kreis Kareličy, hat 1967 die Belarussische Staatliche Universität absolviert. Arbeitete beim Fernsehen, dann als Chefredakteurin der Wochenzeitung „Kultura“. Leitete in den Jahren 1999–2002 den belarussischen Schriftstellerverband. Ist Autorin von historischen Romanen und Gedichtbänden. Aus dem Deutschen übersetzt sie seit 1998.

Nina Maciaš, geboren 1943 in Nivy, Kreis Biaroza, studierte an der Minsker Staatlichen Pädagogischen Hochschule für Fremdsprachen (Abschluss mit Diplom 1966). Arbeitete als Lehrerin. Veröffentlicht seit 1962, ist Autorin zahlreicher Gedichtbände. Übersetzt, unter anderem Werke von A. Saint-Exupéry, J. Simenon, J. Olivier u.a.

Liudmila Rublieŭskaja, geboren 1965 in Minsk, hat am Literaturinstitut "Maxim Gorki" und an der philologischen Fakultät der Belarussischen Staatlichen Universität studiert. Ihre ersten Werke wurden 1983 veröffentlicht. Arbeitet als Literaturkommentatorin bei der Zeitung „Belarus segodnja“. Sie ist Autorin mehrerer Gedicht- und Prosabände.

Liudka Silnova, geboren 1957 in Maladziečna, hat 1979 die Belarussische Staatliche Universität, Philologische Fakultät, absolviert. Arbeitet als führende Bibliothekarin an der Nationalbibliothek von Belarus. Hat vier Bücher herausgegeben, darunter „Die Strichwörter“ (1994), „Die grünäugigen Krieger und ihre Schönheiten“ (2001).

Siarhiej Zakoŭnikaŭ, geboren 1946 in Slabada, damals Kreis Biešankovičy, heute Ušačy, hat 1969 die Belarussische Staatliche Universität absolviert. Arbeitete als Schullehrer, dann als Journalist bei Kreis-, später bei Landeszeitungen. War mehrere Jahre Chefredakteur der literarischen Zeitschrift „Polymia“, ist heute freischaffend. Träger zahlreicher literarischer Preise. Zakoŭnikaŭs Werke sind in Belarus sehr beliebt.

Зьмест

Адстойваць і зацікаўляць чытача. *Прадмова Вольгі Іпатавай* ... 6

Роза Аўслендэр

Зноўку. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 11
Адзінота. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 13
Адчужэньне. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 15
Думаю. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 17

Інгэборг Бахман

Пазычаны час. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 19

Вольф Бірман

Палітычная заалёгія. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 21
Ах, сябра, хіба ты мяркуеш ня гэтак сама? 23
Пераклад Людмілы Рублеўскай
Вялікая чырвань у Шагала. *Пераклад Людмілы Рублеўскай* 25
Калі яго звольнілі. *Пераклад Людмілы Рублеўскай* 27
Песенька пра вартасці, якія застаюцца. 29
Пераклад Сяргея Законьнікава
Паведамленьне. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 31

Томас Браш

Песьня. *Пераклад Людмілы Рублеўскай* 33

Рольф Дзітэр Брынкман

Тое клясычнае... *Пераклад Сяргея Законьнікава* 35
Восень паводле Гэльдэрліна. *Пераклад Сяргея Законьнікава* .. 37

Вольфганг Бэхлер

Чаканьне. *Пераклад Людкі Сільновай* 39

Ульяна Вольф

перакладка. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 41
просіцца. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 43

Уля Ган

Нарэшце. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 45
Лётніку. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 47
Я тая жанчына. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 49

Вільфрыд Гапэль

у танцы ліхтароў. *Пераклад Юрася Барысеевіча* 51

Гаральд Гартунг

Пара. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 53

Робэрт Гернгарт

Падвойная сустрэча на пляжы Спэрлэнга. 55

Пераклад Сяргея Законьнікава

Сем разоў маё цела. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 57

Гюнтэр Грас

Дзіцячая песенька *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 59

Па раскладзе. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 61

Пуга. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 63

Арфэй. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 65

*** У сваёй руцэ трымаю руку дачкі

Пераклад Вольгі Гапеевай 67

Норбэрт Гумэльт

пілігрымка ў сьбір. *Пераклад Юрася Барысевіча* 69

Нэлі Закс

Лебедзь. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 71

*** Хто гэта кліча?.. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 73

*** Назад у мінулыя дзевяць дзясяткаў гадоў... .. 75

Пераклад Лявона Баршчэўскага

*** Пакутаў скрыўленая лінія... .. 77

Пераклад Лявона Баршчэўскага

*** Гэты ланцуг загадак.. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* ... 79

*** Гэтакі самотны чалавек.. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* . . 81

*** Гэтай начы.. *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 83

*** У моры хвілінаў... *Пераклад Лявона Баршчэўскага* 85

Сэбаст'ян Г. Каль

Ляतालныя апараты. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 87

Сара Кірш

Ля клямбы з браткамі. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 89

Паветра пахне ўжо сынегам. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 91

Зь цёрнам у роце іду па полі. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 93

Зямля. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 95

Руіны кляштара Джвары. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 97

Дарожны спажытак. *Пераклад Вольгі Іпатавай* 99

Барбара Марыя Клёс

Зялёная магія. *Пераклад Людкі Сільновай* 101

На схіле дня. *Пераклад Людкі Сільновай* 103

Міхаэль Кругер

Качкі. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 105

Ёганэс Кюн

Газэта за ранішняй кавай. *Пераклад Людмілы Рублеўскай* 107

Крыстына Лявант

- * * * Калі ты мяне ўпусьціш... *Пераклад Ніны Мацяш* 109
* * * Выцяў ты – і згас мой сьветлы дзень... 111
Пераклад Ніны Мацяш
* * * Празь сьветлую памяць сьвету... *Пераклад Ніны Мацяш* . . . 113
* * * Струшчы звон у слыху маім... *Пераклад Ніны Мацяш* 115

Фрыдэрыка Майрокер

- інвэнтарызацыя аднаго адрэзку жыцьця. 117
Пераклад Людкі Сільновай
засыпаны твар. *Пераклад Людкі Сільновай* 119
салоўку што памёр нядаўна. *Пераклад Людкі Сільновай* 121

Ян К. Фальк

- Афазія / Верасень *Пераклад Вольгі Гапеевай* 123
* * * Ці памятаеш?.. *Пераклад Вольгі Гапеевай* 125

Эрых Фрыд

- Што гэта. *Пераклад Сяргея Законьнікава* 127

Ганс Магнус Энцэнсбэргер

- Вайна, як. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 129
Жыцьцё як гаспадарка. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 131
Бляшаныя талеркі. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 133
Старая Эўропа. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 135
Сядзячы страйк. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 137
Пад скурай. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 139
Ці там што было. *Пераклад Альгерда Бахарэвіча* 141
Аўтары 150
Перакладчыкі 157

Inhalt

Den Leser gewinnen und interessieren. Vorwort von Volha Ipatava.
Deutsch von Halina Skakun 8

Rose Ausländer

Wieder. *Belarussisch von Volha Ipatava* 10
Einsamkeit. *Belarussisch von Belarussisch von Volha Ipatava* 12
Entfremdung. *Belarussisch von Volha Ipatava* 14
Ich denke. *Belarussisch von Volha Ipatava* 16

Ingeborg Bachmann

Die gestundete Zeit. *Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ* 18

Wolf Biermann

Politische Zoologie. *Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ* 20
Ach, Freund, geht es nicht auch dir so? 22
Belarussisch von Liudmila Rublieŭskaja
Großes Rot bei Chagall. *Belarussisch von Liudmila Rublieŭskaja* ... 24
Als er entlassen war. *Belarussisch von Liudmila Rublieŭskaja* 26
Kleines Lied von den bleibenden Werten 28
Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ
Nachricht. *Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ* 30

Thomas Brasch

Lied. *Belarussisch von Liudmila Rublieŭskaja* 32

Rolf Dieter Brinkmann

Einen jener klassischen... *Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ* .. 34
Hölderlin-Herbst. *Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ* 36

Wolfgang Bächler

Erwartung. *Belarussisch von Liudka Silnova* 38

Uljana Wolf

übersetzen. *Belarussisch von Volha Hapiejewa* 40
naheliegen. *Belarussisch von Volha Hapiejewa* 42

Ulla Hahn

Endlich. *Belarussisch von Volha Ipatava* 44
Für einen Flieger. *Belarussisch von Volha Ipatava* 46

Ich bin die Frau. <i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	48
Wilfried Happel	
im Lichtertanz... <i>Belarussisch von Juraš Barysievič</i>	50
Harald Hartung	
Das Paar. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	52
Robert Gernhardt	
Doppelte Begegnung am Strand von Sperlonga.	54
<i>Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ</i>	
Siebenmal mein Körper. <i>Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ</i> ...	56
Günter Grass	
Kinderlied. <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	58
Pünktlich. <i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	60
Die Peitsche. <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	62
Orpheus. <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	64
* * * In meiner Hand die Hand meiner Tochter	
<i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	
	66
Norbert Hummelt	
sibirische wallfahrt. <i>Belarussisch von Juraš Barysievič</i>	68
Nelly Sachs	
Der Schwan. <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	70
* * * Wer ruft?.. <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	72
* * * Rückwärts über alle neunzig Jahre hinweg... ..	74
<i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	
* * * Die gekrümmte Linie des Leidens... ..	76
<i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	
* * * Diese Kette von Rätseln... ..	78
<i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	
* * * So einsam ist der Mensch... ..	80
<i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	
* * * Diese Nacht... <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i>	82
* * * Im Meer aus Minuten... <i>Belarussisch von Liavon Barščeŭski</i> .	84
Sebastian H. Kahl	
Flugkörper. <i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	86
Sarah Kirsch	
Bei den Stiefmütterchen. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	88
Die Luft riecht schon nach Schnee. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	90

Eine Schlehe im Mund komme ich übers Feld.	92
<i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	
Erdreich. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	94
Klosterruine Dshwari. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	96
Reisezehrung. <i>Belarussisch von Volha Ipatava</i>	98

Barbara Maria Kloos

Grüne Magie. <i>Belarussisch von Liudka Silnova</i>	100
Neige. <i>Belarussisch von Liudka Silnova</i>	102

Michael Krüger

Die Enten. <i>Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ</i>	104
--	-----

Johannes Kühn

Zeitung am Kaffeetisch. <i>Belarussisch von Liudmila Rublieŭskaja</i> ..	106
--	-----

Christine Lavant

* * * Wenn du mich einläßt... <i>Belarussisch von Nina Maciaš</i>	108
* * * Durch deinen Schlag erlosch in mir das Licht...	110
<i>Belarussisch von Nina Maciaš</i>	
* * * Durch das klare Gedächtnis der Welt...	112
<i>Belarussisch von Nina Maciaš</i>	
* * * Zerschlage die Glocke in meinem Gehör...	114
<i>Belarussisch von Nina Maciaš</i>	

Friederike Mayröcker

eines Lebensabschnittes Bestandaufnahme.	116
<i>Belarussisch von Liudka Silnova</i>	
zugeschüttetes Gesicht. <i>Belarussisch von Liudka Silnova</i>	118
auf eine jüngst gestorbene Nachtigall.	120
<i>Belarussisch von Liudka Silnova</i>	

Jan C. Valk

Aphasie / September. <i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	122
* * * Erinnerst Du Dich?.. <i>Belarussisch von Volha Hapiejewa</i>	124

Erich Fried

Was es ist. <i>Belarussisch von Siarhieŭ Zakoŭnikaŭ</i>	126
---	-----

Hans Magnus Enzensberger

Der Krieg, wie. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	128
Wirtschaftsleben. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	130
Der blecherne Teller. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	132
Altes Europa. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	134

Sitzstreik. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	136
Unter der Haut. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	138
War da was. <i>Belarussisch von Alhierd Bacharevič</i>	140
Autoren	142
Übersetzer	159

Літаратурна-мастацкае выданьне

У ТАНЦЫ ЛІХТАРОЎ

Сучасная нямецкая паэзія

На беларускай і нямецкай

Рэдактар
Галіна Разанава

Карэктар
Алесь Зьмітровіч

Тэхнічны рэдактар
Ала Таўстая

Мастак
Віталь Катовіч

Макетаваўне
Наталя Санько

Падпісана да друку 15.09.04. Фармат 60 x 90^{1/16}. Папера афсетная.

Гарнітура Arial Суг. Ум. друк. арк. 10,5.

Наклад 1000 асобнікаў. Заказ № 162.

Выдавец і паліграфічнае выкананне НВК «Тэхналогія».

ЛВ № 02330/0133234 ад 30.04.04. 220007, Мінск, вул. Ляўкова, 19.

Сертыфікат выдавецкай дзейнасці і паліграфічных паслуг МН № 0000385,
выдадзены 19.03.99. Беларускай гандлёва-прамысловай палатай

im lichtertanz
у танцы ліхтароў

Zeitgenössische deutsche Lyrik
Сучасная нямецкая паэзія

ISBN 985-458-104-7

9 789854 581040

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ

УРАНИЙ